

Täysistunto

Maanantai 18.12.2017 klo 12.02—4.02

3.4. Pääluokka 28 Valtiovarainministeriön hallinnonala

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Esitellään valtiovarainministeriön hallinnonala koskeva pääluokka. — Ensinnä jaoston puheenjohtaja Kankaanniemi.

Keskustelu

17.01 **Toimi Kankaanniemi ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät jaoston jäsenet, kiitän teitä työstä, ja ministeriä hyvästä yhteistyöstä myös, teidän kanssanne kun tätä urakkaa kävimme läpi.

Kunta- ja terveysjaosto käsitteli talousarvion valtiovarainministeriön kuntataloutta koskevan luvun 28.90 osalta. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ovat ensi vuonna 10,6 miljardia euroa. Peruspalvelujen valtionosuus on 8,6 miljardia ja opetus- ja kulttuuriministeriön laskennalliset valtionosuudet 933 miljoonaa euroa, muiden hallinnonalojen valtionavut 1,2 miljardia euroa. Peruspalvelujen valtionosuus on 21 miljoonaa euroa vähemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa. Siihen ei tehdä indeksikorotusta. Valtionosuutta lisäävät muun muassa varhaiskasvatusmaksujen alentamisen kompensatio ja opiskelijahuollon piirissä olevien opiskelijoiden määrä. Sitä vähentävät puolestaan muun muassa kilpailukykysojimus, perustoimeentulon maksamiseen liittyvien hallintotehtävien väheneminen ja alueellisen erikoissairaanhoidon tehostaminen.

Täydentävässä talousarvioesityksessä korjattiin vuoden 2015 tarkistettujen toteumatietojen pohjalta valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa kuntien hyväksi 119 miljoonaa euroa. Tämän jälkeen valtion ensi vuoden talousarvio kokonaisuutena heikentää kuntataloutta noin 70 miljoonaa euroa. Tämä on vastoin hallitusohjelman tavoitetta ja poikkeaa kahdesta edellisestä talousarviosta.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen oli tarkoitus kompensoida 25 miljoonan euron osalta kunnille kiinteistöveron alarajaa korottamalla. Tämä ei toteutunut. Valiokunta pitää tärkeänä, että kompensatio riittävyys selvitetään ja otetaan tarvittaessa huomioon kevään julkisen talouden suunnitelmassa.

Arvoisa puhemies! Kuntatalouden tila oli viime vuonna varsin hyvä. Yhteenlaskettu vuosikate oli 3,4 miljardia euroa, mikä on yli 700 miljoonaa euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Tähän oli monta syytä, muun muassa kuntien omat toimenpiteet ja kiky-sojimus. Kuntien lainakanta jatkoi kasvuaan mutta hidastuen. Peruskuntien investoinnit lasivat, mutta kuntayhtymien investoinnit kasvoivat yli 90 miljoonalla eurolla.

Kuntatalous vahvistuu edelleen tänä vuonna. Kuntatalouden yhteenlaskettu tulos ja rahoitusasema ovat muodostumassa jopa ennätyksellisen vahvoiksi. Julkisen talouden suunnitelmassa asetettu rahoitusasematavoite eli paikallishallinnon nettoluotonanto saa olla korkeintaan miinus 0,5 prosenttia suhteessa bkt:hen vuonna 2019. Tämä näyttäisi toteutuvan. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota muun muassa työttömyysasteesta ja ikära-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

kenteesta aiheutuviin menopaineisiin. Lisäksi riskinä ovat kuntakentän erilaisuus ja eriytyminen. Tilikauden tulos oli viime vuonna negatiivinen joka kolmannessa kunnassa. Kuntien tehtävien vähentämistavoite 700 miljoonalla eurolla vuoteen 2019 mennessä ei ole toteutumassa. Säästöjä ja tulojen lisäyksiä on kertymässä vain noin 220 miljoonaa euroa. Valiokunta korostaa maakunta- ja sote-uudistukseen valmistautumisen tärkeyttä. Kunnissa tulee painopiste asettaa hyvinvoinnin, elinvoiman, yrittäjyyden ja työllisyyden edistämiseen.

Valiokunta paneutui erityisesti Savonlinnan ja samankaltaisten asukkaitaan menettävien kuntien vakaviin ongelmiin. Opettajakoulutuksen päättymisen Savonlinnassa vaikuttaa merkittävästi kaupungin ja alueen talouteen. Valiokunta korostaa, että tyhjiksi jäävien vuokratilojen tilanne vaatii erityistoimenpiteitä, joita ympäristöministeriön asettama työryhmä on esittänytkin.

Arvoisa puhemies! Maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun osoitetaan niukka mutta riittävä rahoitus. Suurin panostus 180,5 miljoonan euron määrärahasta VM:n pääluokassa osoitetaan ICT-hankkeiden tukemiseen. Riittävyyttä on seurattava ja arvioitava seuraavia vuosia varten. Valiokunta toteaa, että sote-uudistuksen onnistuminen riippuu keskeisesti tietojärjestelmien toimivuudesta. [Puhemies koputtaa] Niiden tulee olla asiakaslähtöiset, yhteentoimivat, kustannustehokkaat ja tietoturvalliset. Valtion vahva rooli ja johtajuus digihankkeiden ohjauksessa ja toimeenpanossa on tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Hallinto- ja turvallisuusjaoston puheenjohtaja, edustaja Niikko.

17.07 Mika Niikko ps (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallinto- ja turvallisuusjaoston kohta verotuksesta ja Tullista:

Tullin toimintamenoihin esitetään 163 miljoonaa euroa, joka on 3 miljoonaa euroa enemmän kuin vuonna 2017. Tästä miljoona euroa on tarkoitus osoittaa tulliselvitys- ja yhteiskunnan suojaamistehtävien turvaamiseen. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan esitetyllä määrärahalla Tulli pystyy jatkossa vakiinnuttamaan henkilöstön määrän vuoden 2017 lopun tasolle. Tällöin se oli noin 1 850 henkilötyövuotta. Tämä ei kuitenkaan riitä samanaikaisesti tarvittavaan teknologian uudistamiseen.

Tullin toimintaympäristö on muuttunut. Esimerkiksi nettikauppa on kasvanut voimakkaasti, ja uusia teknologioita hyödynnetään laittomiin tarkoituksiin. Tämä vaatii myös viranomaisilta osaamista sekä toimintamallien ja valvontalaitteiden uudistamista. Valiokunta pitää Tullin valvontateknologian kehittämisohjelman toteuttamista tarpeellisena, ja erityisesti postilinjaston tullivalvonnan automatisointi on välttämätöntä toteuttaa mahdollisimman nopeasti kasvavan verkkokaupan ja noin 40 miljoonan postilähetysten tullivalvonnan toteuttamiseksi uskottavalla tavalla. Tullin työ on lähes kokonaisuudessaan harmaan talouden torjuntaa. Tehokkaan tullivalvonnan avulla lisätään verotuloja ja rikostorjunnan vaikuttavuutta. Valiokunta lisää momentille 1 500 000 euroa postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin. — Kiitos.

17.09 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos yhteistyöstä kunta- ja terveysjaostolle ja puheenjohtajalle erityisesti. Tässä puheenvuorossani tuon esille aika paljon samoja asioita, joita jo puheenjohtaja Kankaanniemi toi omassa puheenvuorossaan.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Valtiovarainvaliokunta on mietinnössään tunnistanut hyvin sen, että kuntatalouden yhteenlaskettu tulos ja rahoitusasema kuluvalle vuodelle ovat muodostumassa ennätysellisen vahvoiksi. Viime vuosi oli kuntatalouden kannalta ennätysellisen hyvä. Kuntien vuosikate nousi 3,4 miljardiin euroon, mikä on korkein koko tällä vuosituhanella. Kunnat ovat toteuttaneet vaihtelevasti hallitusohjelmassa mahdollistetut 700 miljoonan euron säästötoimenpiteet. Kuten valiokunta toteaa, Kuntaliiton tekemän arvion mukaan säästöjä on syntymässä noin 220 miljoonan euron edestä vuoteen 2019 mennessä. On kuitenkin syytä huomata, että kunnat ovat tehneet samaan aikaan omia vaihtoehtoisia sopeutustoimiaan. Teistä moni on kuntapäättäjä, ja tiedätte, että teidän kunnissanne on tehty myös vastuullisesti omia päätöksiä siitä, miten pidetään kulut ja tulot hyvässä tasapainossa. Kuntien toimintamenojen kasvu on ollut erittäin maltillista. Sopeutustoimien lisäksi tähän on vaikuttanut myös kilpailukyky sopimus.

Tässä edellä puheenjohtaja Kankaanniemen puheenvuorossa tuli esille myös se, että täydentävässä talousarvioehdotuksessa korjattiin kuntien hyväksi näitä valtionosuuksia aika merkittävällä tavalla. Voin todeta sen, että kun teimme budjettiesitystä siellä elokuun loppupuolella, niin meitä kaikkia hämmästytti niin virkatasolla kuin poliittisella puolella, miten näytti siltä, että olisi vuonna 2015 maksettu kunnille paljon liikaa valtionosuuksia. Sehän oli lähes 180 miljoonaa euroa, mutta nyt tämän syksyn aikana se sitten selvisi, että siellä oli isohko erhe, ja pystyttiin sitä tähän täydentävään talousarvioesitykseen korjaamaan. Eli itse asiassa tämä nyt käsittelyssä oleva budjetti näyttää hieman paremmalta kuin se, mikä oli budjettiesitys silloin alkusyksystä eduskunnalle.

Kuntatalouden yleinen myönteinen vire peittää kuitenkin alleen sen, että kaikilla kunnilla ei edelleenkään mene hyvin. Se on meidän tiedostettava, kuten puheenjohtaja Kankaanniemiikin totesi. Eriytymiskehitys on totta.

Talous- ja työllisyystilanteen vahvistuminen koko Suomessa on kuitenkin valtavan olennaista myös kuntatalouden kannalta. Työ- ja elinkeinoministeriön alueellisten kehitysnäkymien mukaan lähestulkoon kaikissa seutukunnissa elinkeinoelämän ja yritystoiminnan tilanteen odotetaan onneksi parantuvan ja työttömien määrän vähentyvän. Tämä on todella tärkeä asia.

Valiokunta nostaa mietinnössään esille, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kompensaaion riittävyttä tulee seurata. Hallitus esitti, että kompensaaio tapahtuisi osin kiinteistöverotuksen kautta, mutta eduskunta päätti pitää kiinteistöveron alarajan ennallaan. Kunnilla on kuitenkin itsellään edelleen mahdollisuus nostaa kiinteistövero, jos ne katsovat sen tarpeelliseksi toimenpiteeksi.

Täällä tuli esille myös se, että mietinnössä on otettu Savonlinnaan erityisesti kantaa, ja luin tarkasti ne kannanotot. Tässä yhteydessä haluan todeta, että pari viikkoa sitten hallitus linjasi, että teemme kaupunkineuvos Antti Rantakokon esityksen mukaisesti erillisen seutukaupunkiohjelman, ja se työ toivottavasti pystytään laittamaan jalalle jo tällä viikolla.

Arvoisa puhemies! Vuosi 2018 tulee olemaan maakuntien perustamisen valmistelun vuosi. Jo hyvässä vauhdissa eri puolilla maata oleva esivalmistelu jatkuu tulevaan kesään saakka. Uudistusta koskevien lakien on tarkoitus tulla voimaan kesäkuussa 2018, minkä jälkeen maakuntien lakisäätöiset väliaikaishallinnot aloittavat. Jaan valiokunnan näkemyksen siitä, että maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelun resurssit ovat riittävät valmistelun jatkamiseen. Valtiovarainministeriön momentilla on uudistuksen valmisteluun ja toimeenpanoon noin 180 miljoonaa euroa. Tästä 40 miljoonaa euroa on kohdennettu maakuntien esivalmisteluun ja väliaikaisille toimielimille ja 130 miljoonaa euroa ict:n valmiste-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

luun. Määrärahalla mahdollistetaan maakuntien perustamisen ja sote-uudistuksen valmistelun keskeytyksetön jatkuminen maakunnissa. Valiokunta on oikeassa todetessaan, että maakunta- ja sote-uudistuksen onnistuminen riippuu aivan keskeisesti siitä, miten tietojärjestelmähankkeet onnistuvat ja miten niillä onnistutaan saamaan kustannussäästöjä ja parantamaan palvelujen laatua ja saatavuutta. Lainsäädännöllä luodaan siis puitteet, mutta toimeenpano kyllä ratkaisee ja itse asiassa se, miten maakuntiin siirtyvät yli 200 000 henkilöä pystyvät niissä uusissa positioissaan toimimaan.

Näillä sanoilla haluan vielä kiittää tästä yhteistyöstä. Aletaan keskustelemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

17.14 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös Savonlinna oli meillä esimerkkinä sellaisesta kunnasta tai kaupungista, jossa ongelmat ovat kärjistyneet nopeasti tämän opettajankoulutusyksikön lakkauttamisen johdosta. Siellä on vuokra-asuntoja, jotka ovat tyhjenemässä tai tyhjentyneet, ja niiden kohtalo on tietysti hankala ja aiheuttaa kaupungille ja vuokrataloasuntojen omistajille suuria vaikeuksia. Tällaisia löytyy varmasti muualtakin, ja monissa pienissä ja syrjäisemmissä kunnissa on tyhjiä vuokra-asuntoja. Savonlinnan tapaus olisi siis jaoston ja valiokunnan mielestä hyvin tärkeä todellakin selvittää, ja olisi tärkeää etsiä niitä ratkaisumalleja, millä päästään tällaisesta tilanteesta eteenpäin, ja kyllä myös ottaa samalla huomioon, että meillä on paljon näitä kuntia, joissa tilanne on samansuuntainen.

17.16 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota myös tähän samaan Savonlinnan asuntotilanteeseen, jossa 500 asuntoa jää tyhjiilleen ja pohditaan sitä, kuinka kallista ne talot on purkaa, samanaikaisesti kun me koemme asuntopulaa täällä pääkaupunkiseudulla. Olisin kysynyt ministeriltä sitä, miksi näitä vastaavia tapauksia ei voida hyödyntää asuttamalla Savonlinnan talojen kaltaisiin taloihin niitä henkilöitä, joille on asunnoista pulaa täällä, esimerkiksi Vantaalla, sanotaan vaikka turvapaikanhakijoita. Kun ei meillä löydy asuntoja niille, jotka Vantaan kautta tänne tulevat, niin miksi heitä ei voisi asuttaa tällaisiin paikkoihin?

Toinen kysymys on sitten tämä, että kun kuntatalous vahvistuu, niin samanaikaisesti kuitenkin on kiinnitetty huomiota siihen, että kuntatalousennuste pysyy vaikeana, koska työttömyys kuitenkin jatkaa rakenteellisenä ongelmana monessa paikkaa ja väestö ikääntyy, ja samanaikaisesti sitten valiokunta kehottaa kuntia valmistautumaan huolella maakunta- ja sote-uudistuksiin. [Puhemies koputtaa] Miten tämä on mahdollista, kun tuntuu, että ainakin Vantaalla siinä maakunta- ja sote-uudistuksessa ne asiat koko ajan sisäisesti liikkuvat [Puhemies koputtaa] niin kovasti siellä? Miten voidaan sitten varautua siihen, että ne asiat tulee huomioitua?

17.17 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministerikin totesi, noita kuntapäittäjiä on todella kyllä syytä kiittää siitä, millä tavalla he ovat pystyneet kuntiensä taloutta hoitamaan ja kyenneet reagoimaan esimerkiksi viime kauden hallituksen kuntopolitiikkaan. Kuten totesitte, kuntakenttä on voimakkaasti eriarvoistunut ennen kaikkea tuon viime kauden erittäin voimakkaitten valtionosuusleikkausten myötä

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

mutta myös sitä kautta, että kiinteistövero poistettiin valtio-osuuksien tasausjärjestelmästä ja myös verotulojen tasausjärjestelmää muutettiin aika tavalla kovin poliittisin päätöksin. Eli kuntakenttä on eriarvoistunut. Tässä on jaostokin arvioinut sitä, missä kunnossa kuntakenttä kaiken kaikkiaan on. Kysymys ministerille, kun nyt ollaan tekemässä mittavaa maakunta- ja sote-uudistusta: millä tavoin arvioitte, että nämä isot uudistukset tulevat vaikuttamaan tähän kuntien eriarvoistumiseen [Puhemies koputtaa] ja kuntien taloudelliseen kehitykseen?

17.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Katselen tässä Kuntaliiton valtionosuuksista tehtyä yhteenvetoa vuodesta 2000 vuoteen 2017. Täällä on hirveän usein nyt sanottu niin, että erityisen paljon on viime hallituskaudella leikattu valtionosuuksia, ja sitten toisaalta sanottu, että tämä hallitus ei ole leikannut laisinkaan. Tässä Kuntaliiton tekemässä selvityksessä — siis tämä on faktaluku ja valtiovarainministeriöstä — kerrotaan, että vuonna 2017 valtionosuudet ovat, hetkinen, ne ovat 5 miljardia 632 miljoonaa euroa, kun ne olivat vuonna 2015, jolloinka edellinen hallitus teki viimeisen budjetin, 5 miljardia 953 miljoonaa euroa. Pitääkö tämä nyt paikkansa, kuntaministeri, että valtionosuudet ovat tällä vaalikaudella, verrattuna viime vaalikauden viimeiseen vuoteen, tiptaneet 300 miljoonaa euroa?

17.19 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen kyllä Kuntaliiton kanssa aika paljon tekemisissä. Minulla ei nyt tässä ole noita lukuja, mutta kyllähän me kaikki tiedämme, mitä viime vaalikaudella kävi. Lukekaa valtionosuuksista esimerkiksi Raimo Sailaksen kirja, hän sanoo siinä, mitä tapahtui. Hän ihmetteli sitä menoa, mitä viime kaudella oli, [Jutta Urpilainen: Mutta ei vastustanut sitä!] eli kuntien valtionosuuksia leikattiin miljardimäärin. Se näkyi siinä, että velkaantuminen lisääntyi, alijäämät lisääntyivät ja ihmisiä irtisanottiin, lomautettiin, tuli kuntaliitoksia. Mitään näitä asioita ei ole tänä päivänä akuutisti, tai ministeri voi tietysti tarkentaa, onko hänen pöydällään tällaisia hakemuksia. Ryhmäkokoja kasvatettiin, ja monenlaisia toimenpiteitä kunnat joutuivat tekemään viime vaalikaudella. Tällä vaalikaudella ei kyllä näin ole, ja ne luvut, mitä tuosta mietinnöstä luin, pitävät paikkansa.

17.20 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 2012, jolloin edellinen hallitus teki ensimmäisen budjetin, 5,9 miljardia euroa olivat valtionosuudet. 2013 valtionosuudet olivat 6,1 miljardia euroa, 2014 valtionosuudet olivat 6,0 miljardia euroa, 2015 valtionosuudet olivat 5,9 miljardia euroa, ja tänä vuonna valtionosuudet olivat 5,6 miljardia euroa. Nämä ovat siis valtiovarainministeriön lukuja, joista Kuntaliitto on tehnyt tämän taulukon. Edelleen kysymys kuuluu: mihin perustuu se väite, että tällä vaalikaudella ei ole leikattu kuntien valtionosuuksia? Valtionosuusleikkaukset vuodesta 2015 ovat 300 miljoonaa euroa — 300 miljoonaa euroa, aika paljon rahaa.

17.21 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Vehviläinen on kiitettävällä tavalla tarttunut tähän seutukaupunkien pahenevaan tilanteeseen. Valtion työpaikkoja on sieltä lopetettu, sairaalakysymys on koko ajan vähän päällä, ja käräjäoikeuksien kohtalon me muistamme. Rantakokon selvityshän on johtamassa tähän seutukaupunkiohjelman tekemiseen, johon ministeri äsken viittasi. Se antaa vähän lupaavia näköaloja reippaalle 50 seutukaupungille. Kyllä niillä alueilla ammattikoulutuksen ja toi-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

saalta liikenteellisen saavutettavuuden asiat ovat ihan ylivoimaisen tärkeitä. Minun kysymykseni kuuluu, rouva ministeri: kun seutukaupungeissa on kysymys monien asioiden yhtäaikaisesta hoitamisesta, niin kuinka hallituksessa aiotaan tämä poikkihallinnollinen lähestymistapa suhteessa seutukaupunkien tulevaisuuteen oikein järjestää, ettei paloittain, sektoreittain tapahdu tällaisia ikäviä, jo nähtyjä päätöksiä, supistamispäätöksiä, lopettamispäätöksiä?

17.22 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia vuosittain, ja sehän on enemmän kuin näiden maiden terveysbudjetit yhteensä. Suomessa laajuus on noin 10—14 miljardia euroa. Se vastaa yli 5:tä prosenttia bruttokansantuotteesta, ja olettaisin, että tähän valtionhallinnossa halutaan puuttua voimakkaasti, ja vihreät ovat olleet sitä mieltä, että pitäisi puuttua järeämmin keinoin kuin mitä hallitus on tehnyt.

Jos oikea suunta halutaan pitää, niin verovälttelyn ja talousrikollisuuden torjunnan resurssit on turvattava. Kysyisinkin ministeriltä: miten näette, onko ne nyt riittävällä tasolla turvattu? Me olemme esittäneet, että verottajalle lisättäisiin budjettiin 2 miljoonaa euroa harmaan talouden torjuntaan.

17.23 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Sote- ja maakuntauudistus muuttaa merkittävästi kuntien roolia. Jokaiseen muutokseen liittyy mahdollisuuksia, ja yksi mahdollisuus kuntien näkökulmasta on siinä, että sosiaali- ja terveydenhoitokulut eivät enää ole kuntien harteilla. Kun kunnat haluavat houkutella paluumuuttajia esimerkiksi eläkkeelle jäävistä ihmisistä, niin tämä halu on ollut hyvin pidättyväistä tähän asti. Ymmärtääkseni tämä tilanne muuttuu aivan keskeisellä tavalla. On mahdollista houkutella kunnan entisiä asukkaita, jotka ovat tehneet työelämänsä esimerkiksi pääkaupunkiseudulla, takaisin maakuntiin, koska kunnan kannalta niillä kuluilla ei ole enää sellaista merkitystä. Kysyn ministeri Vehviläiseltä: onko tällainen rakenteellinen muutos mahdollisuus kuntien näkökulmasta?

17.24 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntaministeri mainitsi tästä tulevaisuudesta maakuntauudistuksen kohdalla, että yli 200 000 työntekijää siirtyy kuntien palveluksesta maakuntien palvelukseen. Asia, mikä huolettaa ja kiinnostaa, on se, mitenkä varmistetaan, että nämä yli 200 000 työntekijää pysyvät edelleenkin Kuntien eläkevakuutuksen maksajina, jotta kunnille ei tämän jälkeen, jos he siirtyisivät muitten eläkevakuutuksien piiriin, tulisi niin suuria eläkemaksuja ja eläkemaksuvelkaa sitten hoidettavaksi niille lopuille työntekijöille.

17.25 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kunnat ovat todellakin tehneet hyvää työtä ja sopeuttaneet omaa talouttaan, jopa niin, että ovat arviointineuvoston mukaan pelastaneet peruskoulun. Indeksijäädytykset valtionosuuksien leikkauksina, kikyn leikkaukset ja etukäteen tehdyt leikkaukset muun muassa varhaiskasvatuksesta, erikoissairaanhoidosta, aamu- ja iltapäivätoiminnasta, omais- ja perhehoidosta ynnä muusta ovat niitä todellisia leikkauksia, jotka eivät ole realisoituneet kunnille, vaikka on ajateltu, että ne kunnille saisivat jotenkin hyvää aikaiseksi. Näin ei voida kunnissa näitä asioita viedä eteenpäin.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Minusta oli rehellistä, että jaoston puheenjohtaja totesi, että nyt leikataan valtionosuuksista ja että ne tehdään jopa vastoin hallitusohjelmaa. Siitä hallitus vastannee varmaan itse omille äänestäjilleen, jos tehdään vastoin hallitusohjelmaa. Mutta on hyvä puhua niin, että meidän kuntapäättäjämme tietävät tulevaisuudessa, että todellakin se miinus 300 miljoonaa vähemmän nyt kuin edellisen hallituskauden lopussa on tullut sitä varten, [Puhemies koputtaa] että kumulatiivisesti on vähentynyt tämä valtionosuus näitten leikkausten kanssa.

17.26 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Se on kuitenkin totta, että edellinen hallitus leikkasi kumulatiivisesti valtionosuuksia lähes 7 miljardia euroa ja tämän vuoden leikkaukset johtuvat suurelta osin kiky-sopimuksesta, joka on työmarkkinajärjestöjen tekemä, ja sieltä tulee tämä miinus. Kunnat joutuivat sitten sopeuttamaan taloutta leikkaamalla perusopetuksesta, varhaiskasvatuksesta, kaikesta kunnallisesta palvelusta, sote-palvelut mukaan lukien. [Sirpa Paatero: Niinhän ne tekee nytkin!] Nyt on asetelma paljon ennustettavampi ja siinä mielessä kuntien tulevaisuus on turvatumpi.

Ongelmana on kuitenkin se, että kuntien väliset erot ovat tarpeettoman suuria, osassa työllisyyskehitys ei ole ollut yhtä hyvää ja sitten myöskin verokertymissä teollisuuden rakenteista johtuen on isoja eroja. Se, mikä on tietysti hyvää, on sitten tässä, mitä ministerikin totesi, että tämä seutukaupunkiohjelma lähtee eteenpäin ja se antaa mahdollisuuksia sitten myöskin maaseutualueilla seutukaupunkien kehittymiseen.

17.27 Antero Laukkanen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin kunnat ovat tehneet hyvää työtä, ja siitä heille suuri kiitos.

Tämä seutukaupunkiselvitys, josta ministeri mainitsi, on varmasti hyvin mielenkiintoinen. Omassa kotikaupungissani, jossa olen syntynyt, Savonlinnassa, kävin, ja kyllä tämä opettajakoulutuksen loppuminen sieltä on tehnyt kaupungista melkein aavekaupungin. Siellä liiketoiminnot loppuvat ja asunnot tyhjenevät, ja tämä on hyvä osoitus siitä, että tavallaan tehdään tämmöisiä ikään kuin toimistopöytäpäätöksiä, joissa ei todella tunneta sitä alueen rakennetta, ja sallitaan sen tapahtua. Tämähän oli Joensuun yliopiston oma ratkaisu, mutta sen, että sitten hallitus ei siihen puuttunut, seuraukset ovat kyllä kohtalokkaat tälle kaupungille. Nyt vielä, kun hallituksen toimesta vietiin käräjäoikeus ja istuntosali ja kaikki siihen liittyvät toiminnot, niin saattaaapi käydä, että jopa kaikki se oikeuteen liittyvä, asianajotoimistot ja muut, poistuu, jäljelle jäävät vain hautaustoimia [Puhemies koputtaa] tuottavat palvelut.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkari: Myönnän debatin tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot vielä edustajille Kari, Hoskonen ja Myllykoski, ja sen jälkeen ministerillä 3 minuuttia.

17.29 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Historiallinen maakunta- ja sote-uudistus odottaa vielä päivänvaloa. Pää pilkottaa jo, mutta asioita vielä uupuu. Kuntien itsehallinnosta on puhuttu tässä salissa paljon, tasavallassa kohta 100 vuoden ajan ja 150 vuoden ajan sitten jo valtiopäivillä laajemminkin.

Tämän hallituksen aikana on jouduttu tekemään rajoittamislaki ihan sen takia, että kuntia suojellaan heiltä itseltään. Ymmärrän kyllä tämän hallituspaineen, joka ministerillä on, mutta mitä mieltä te olette tämän uudistuksen ikään kuin matkasta? Tavoitteitahan me

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

jaamme monet keskenämme ja tässä hallitus—oppositio-rajalla varsin laajasti: paremmat palvelut, hoitoon päästään nopeammin ja otetaan ihmisistä koppi aiemmin. Mutta jos tätä lainsäädäntöprosessia joudutaan ikään kuin suojelemaan uudella lainsäädännöllä, niin kuinka vahvalla pohjalla olemme, varsinkin kun taustalla on se, niin kuin ministeri totesi, että meillä on myös heikommassa asemassa olevia kuntia paljon? [Puhemies koputtaa] Mitä näiden kuntien kohdalla tapahtuu? Onko pakkoliitoksia tulossa?

17.30 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntien talous on, totta vieköön, viime aikoina parantunut hurjaa vauhtia. Niin kuin edustaja Kankaanniemi omassa puheenvuorossaan totesi, niin se oli noin 400 miljoonaa euroa plussalla viime vuonna kokonaislukuna sanottuna, elikkä kysymys kehityksestä on ollut erittäin positiivinen. Suunta on hyvä. Hieman ihmettelen näitä oppositiosta tulevia puheenvuoroja. Kilpailukykysovimuksen negatiivisia vaikutuksia halutaan tuoda esille ja tuoda erilaisia väitteitä siinä yhteydessä. Tosiasiahan kuitenkin on, että työmarkkinajärjestöt tämän sopivat ja jälki on ollut hyvä. Valtio on näitä omia päätöksiä sitten kompensoinut järkevillä veropäätöksillä. Eli tämä tausta on hoidettu kunnolla eikä siitä sen enempää.

Edustaja Hautala omassa puheenvuorossaan kuvasi hyvin tätä viime vaalikauden kunta—valtio-suhdetta, ja nämä luvut pitävät aivan paikkansa. Olisin kysynyt ministeriltä: miten te näette kuntien talouden kehittyvän seuraavan jäljellä olevan vaalikauden aikana, koska sehän on [Puhemies koputtaa] kuntien kannalta olennaista, mikä on näköala eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä ennen ministeriä edustaja Myllykoski.

17.31 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Keskityn nyt puheenvuorossani Tulliin. Jo tarkastusvaliokunta esitti huomiot siitä, mitkä ovat Tullin resurssit, ja totesi, että pitää keskittyä niin harmaan talouden kuin myös lisääntyvien posti-myyntivirtojen tarkkailuun. Olen todella iloisin siitä, että valiokunta on päätenyt sellaiseen lisäykseen eli tähän 1 500 000 euroon yhden investoinnin osalta, joka mahdollistaa automaatiojärjestelmän tuomisen Tullin palvelukseen. Meillä on nyt todettu Tullin puolelta, että meillä on erittäin vaarallisia aineita, joita tuodaan, että jo ihmiskosketus on hengenvaarallista. Me tarvitsemme tällaista uutta automaatiota, eikä ole ollenkaan paha asia, että kun tein tämän suuruisen talousarvioaloitteen, että se tässä nyt toteutuu. Se on todella hienoa. Eduskunta on hereillä. Kysynkin ministeriltä: vaikuttaako tarkastusvaliokunnan ja nyt täällä valiokunnassa tehtyjen resurssien lisääminen siihen, että hallitus seuraavalle kaudelle budjettia valmistellessaan ottaa nämä huomioon?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja ministeri Vehviläinen. Jos 3 minuuttia riittäisi?

17.32 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Minun valitettavasti täytyy sanoa, että minä en vastaa Tullista. Se on nykyisessä työnjaossa ministeri Orpon, niin että minä en siihen nyt mene.

Mutta muutama kommentti:

Ensinnäkin täällä kysyttiin parissa kysymyksessä sitä, miten tämä sote-maakuntaudistus vaikuttaa kuntien eriarvoistumiseen. Ei se ainakaan lisää sitä eriarvoistumista, kun me

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

kaikki tiedämme sen, että sotea tehdään juuri sen takia, että myös pienillä kunnilla, joilla ei ole riittävästi voimavaroja, olisi mahdollisuus sielläkin turvata sote-palvelut. Erityisesti tämä koskee tosiaankin ikääntyneitä, syrjäisiä kuntia, joissa on pienet verotulot. Eli tämä on hyvä asia siihen suuntaan.

Sitten, edustaja Rinne, minä haluan kyllä todeta sen, että jokainen, joka tuntee kuntien valtionosuusjärjestelmää, tietää, että siellä on paljon erilaisia eriä ja ne erät liikkuvat joka vuosi. Siellä voi olla jossakin kohtaa plussaa ja jossakin kohtaa miinusta. En halua olla ilkeä, mutta tämänkin vuoden valtionosuuksissa näkyy vielä edellisen hallituksen tekemien leikkausten häntiä. Niin se on, aika pitkälle aina saattaa mennä. Sen kaikki myöntävät ja tietävät, että tämä hallitus on tehnyt isot sopeuttamistoimet, 4 miljardin euron edestä, mutta me emme ole tehneet kuntien valtionosuusleikkauksia sillä tavalla kuin suoraan tehtiin [Krista Kiuru: Kahdesti olette tehneet!] teidän hallituksenne aikana.

Edustaja Kääriäinen, tästä seutukaupunkiohjelmasta — hän ei ole täällä paikalla, mutta totean siitä huolimatta: tarkoitus on, että siinä on useita ministeriöitä valmistelussa mukana. Kun otetaan näitä asioita esille, niin siinä pitää olla mukana valmistelussa LVM, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, valtiovarainministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö. Kokoamme laaja-alaista porukkaa siihen.

Sitten, edustaja Kiuru, kysyitte siitä, onko tarkoitus jotenkin vauhdittaa sitä, että voisi tulla vähän tämmöistä liikkuvuutta, vähän monipaikkaisuutta ikään kuin uudella tavalla ja paluumuuttajia kuntiin. Me olemme nyt tehneet juuri tällaista kaksoiskuntalaisuus selvitystä, joka osittain liittyy tähän samaan asiaan. Siinä on vuodenvaihteeseen aikaraja. Siitä totean, että varsinainen kaksoiskuntalaisuus on kyllä vaikea toteuttaa verotuksellisista syistä ynnä muuta, mutta jos me voisimme tukea tämmöistä tulevaisuuden monipaikkaista asumista — olipa se sitten työn vuoksi tai siksi, että on eläkkeellä — niin että voisi asua parissakin paikassa ja sitä voitaisiin paremmin huomioida, niin se voisi olla järkevää. Mutta siihen palaamme ensi vuoden alussa.

Sitten edustaja Karille totean kyllä, että kyllä se vain niin on, että tämä uudistus on vietävä maaliin. Se on vietävä nyt maaliin. 15 vuotta on sotea yritetty, ja nyt se pitää viedä maaliin, mutta samalla kyllä totean, että tämä on myös prosessi, eli ei varmasti kukaan ajattele, että kerralla tulee valmista. Pitää olla valmiutta siihen, että meidän tiettyjä asioita pitää tarkastella uudestaan.

17.35 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuohon äskeiseen valtiovarainministeriön lukujen taulukkoon viitaten totean, että vuonna 2012 valtionosuudet nousivat 66 miljoonaa euroa verrattuna edelliseen vuoteen, 2013 ne nousivat 200 miljoonaa euroa verrattuna edelliseen vuoteen, 2014 ne laskivat 100 miljoonaa euroa ja 2015 laskivat 100 miljoonaa euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Lähtökohta oli 5,83 miljardia euroa, ja lopputulos 5,95 miljardia euroa, eli plus 100 miljoonaa euroa näiden neljän vuoden aikana. Nämä ovat absoluuttisia lukuja, valtionosuuksia ilman veronmenetysten kompensatiota. Ja nyt — pitääkö tämä, ministeri Vehviläinen, paikkansa? — tänä vuonna 5,632 miljardia euroa on valtionosuuksien yhteenlaskettu summa ilman sitä, että on verotulotauksia käytetty millään tavalla. Edustaja Hautala, nämä ovat absoluuttisia lukuja sieltä valtiovarainministeriön luvuista, niin että en ymmärrä, mistä luvuista te puhutte.

17.36 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuntaliitto, jota edustaja Paatero täällä on johtanut, toteaa, että vuonna 2012 laskennallinen val-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

tionosuus, peruspalveluiden valtionosuus laski 631 miljoonaa euroa, seuraavana vuonna 756 miljoonaa, 2014 jo toista miljardia ja vuoden 2015 tasossa peruspalveluiden valtionosuus vuositasona on noin 1,5 miljardia leikattua valtionosuutta. Eli kyllä nämä luvut ovat aika tylyjä, ja kyllä minä uskon Kuntaliiton näkemykseen, kun siellä todetaan, että tällä vaalikaudella kuntatalous on vakautettu ja kuntien toimintakyky monella tavalla palautettu.

Vielä siihen ensi vuoden valtionosuusleikkaukseen: merkittävä osuushan siitä johtuu valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon tarkistuksesta, eli kun kustannukset ovat laskeneet, niin myös valtionosuus lainsäädännöllisesti laskee.

17.38 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos lukee tätä samaa taulukkoa, mitä edustaja Korhonen täällä lukee, täällä on todellakin näitä lukuja, ja kumulatiivisesti kun katsoo, niin se 631, joka oli silloin vuonna 12, on tänä vuonna ollut 1 496 [Krista Kiuru: No niin, oli vähän erilainen luku nyt!] ja ensi vuodelle 2 159, koska silloin kun mennään kumulatiivisesti, se tulee aina siihen päälle lisää. Näistä luvuista me voimme keskustella, ja nämä lukevat näissä VM:n papereissa, mutta siinä isossa kuvassa — kun tuolla kentällä kulkevat meistä kaikki — ei voi sanoa, että valtionosuuksia ei ole leikattu, kun juuri äsken jopa jaoston puheenjohtaja totesi, että valtionosuuksia leikataan. Ja niitä on jopa nyt ensimmäisen kerran leikattu ennakkollisesti niistä ajatelluista, mahdollisista säästöistä, jotka joskus tulevat kunnille. Ja kiky-sopimus on ihan absurdi leikkaus, [Puhemies koputtaa] koska se kuuden minuutin säästö ei tuo mitään hyvää.

17.39 Rami Lehto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykosken puheenvuoron jälkeen varasin vastauspuheenvuoron, mutta sitten ministeri Vehviläinen sanoi, että tämä Tullin asia ei kuulu hänen tontilleen. Mutta puhun nyt siitä kumminkin, kun sain tämän puheenvuoron.

On hienoa, että on lisätty 1 500 000 euroa postilinjaston tullivalvonnan automatisointiin. Kumminkin tutkimuksien mukaan 40 prosenttia suomalaisista ostaa verkosta joka kuukausi ja summa on 5 miljardia euroa. Verkkokauppaostokset koko aika vain lisääntyvät ja lisääntyvät ja verkkokaupat laajenevat ja tulee uusia, ja sinne sekaan tulee kummin sellaisia hämäreitäkin verkkokauppoja, mitkä myyvät hämärää tuotetta, mitä on helppo lisätä sinne. Sen takia se tullivalvonta on todella tärkeässä osassa, ja sitten muutenkin näiden tarkistaminen. Kun ajatellaan, että Suomessa vuodessa ostetaan kymmenen pakettia per kotitalous ja USA:ssa jo 30 pakettia ja Amazonista ostavat monet niistä Prime-käyttäjistä jo 70 pakettia vuodessa, niin se lisääntyy Suomessakin vääjäämättömästi, ja nuoret alkavat ostaa sieltä entistä enemmän, ja siellä joukossa tulee myös epämääräisiä tuotteita, mitä täällä ei sitten kaikennäköisessä valvonnassa hyväksytä. [Puhemies koputtaa] On hyvä, että tähän tuli tämä lisäys.

17.40 Petri Honkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Palaan vielä tähän seutukaupunkiohjelmaan. Ensinnäkin kiitoksia paljon ministeri Vehviläiselle ja hallitukselle, että tämä ohjelma on päätetty toteuttaa. Tässähän ovat taustalla tosiaankin tämä kaupunkineuvos Rantakokon laatima seutukaupunkiselvitys ja sitten ne muutamat seutukaupunkiedustajat. Verkoston puitteissa ollaan kovasti vedottu hallitukseen, ja kiitoksia nyt, että tämä tosiaan menee eteenpäin.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Tämä seutukaupunkikysymyksen on sillä tavalla olennainen kysymys, että nämä viitisenkymmentä kaupunkia muodostavat Suomen teollisen selkärangan. Merkittävä osa Suomen ulkomaanviennistä ja teollisuudesta on sijoittunut nimenomaan näihin kyseisiin seutukeskuspaikkakuntiin, ja sillä tavalla näiden paikkakuntien toiminnallisuuden ja elinvoiman kehittämisessä on kyse koko Suomen elinvoimaisuudesta. On äärimmäisen hyvä, että sitä nyt viedään tällä ohjelmalla eteenpäin, ja hyvä, että myöskin tämä poikkihallinnollisuuden tarve tässä on tunnistettu.

Edellisessä keskustelussa, kun puhuimme koulutuksesta, muutamat meistä kyselivät tämän ammatillisen koulutuksen, täsmäkoulutuksen, [Puhemies koputtaa] perään, kun tätä osaamisvajetta näissä seutukaupungeissa... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

17.41 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä kuntajaostossa on monet kerrat valtiovaroissa keskusteltu siitä, onko valtionosuuksia leikattu vai ei. On hienoa, että kun me teemme kolmatta budjettia ensi vuodelle tämän hallituskauden aikana, niin yhä me keskustelemme täällä siitä, onko leikattu vai ei. Voin kertoa teille, että viime vuonna keskustelun jälkeen jouduimme toteamaan, että valtionosuuksia tällä hallituskaudella leikataan. Se nyt tiedoksi hallituksen kansanedustajille, jotka vielä ajattelevat, että valtionosuuksia ei leikata.

Sitten, ministeri, kun te äsken todistitte väkevästi tuolla pöntössä, että valtionosuuksia ei leikata, että tämä hallitus ei leikkaa valtionosuuksia, niin minä ajattelen, miten voi olla mahdollista, että teillä on tällainen käsitys. Minä kysyn nyt vielä kerran: oletteko sitä mieltä, että indeksijäädytyksiä ei ole tehty tällä hallituskaudella, kiky-leikkauksia ei ole tehty tällä hallituskaudella, ei ole perusetuuksien jälkeen, kun niitä indeksijäädytyksiä ei tullut, palveluiden puolelle ulotettu uusia valtionosuusleikkauksia? Kyllä nämä kaikki on tehty tällä hallituskaudella, ja nyt on ensimmäistä kertaa tällä vuosikymmenellä vähemmän rahaa käytössä kuin koskaan.

17.43 Lasse Hautala kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Nämä Tullin tarpeet olivat itse asiassa 5,5 miljoonaa euroa. Tulli esitti talousarvioesityksessään alun alkaen valvontateknologian kehittämiseen lisää rahoja. Siellä oli rekkojen läpivalaisulaitteita ynnä muita, mutta jaostossa katsottiin ja hallituspuolueiden kesken katsottiin, että ei ollut mahdollisuuksia tällä erää lähteä niin laajoihin investointien tukemisiin, mutta katsottiin, että tämä postilinjaston automatisointi on sellainen toimenpide, jolla vaikutetaan merkittävästi nyt sitten lisääntyvän nettikaupan haasteisiin, ja se käytännössä on pitkälti sekä harmaan talouden torjuntaa että rikollisuuden torjuntaa. Mutta kyllä tulevana vuosina joudutaan yhä enempi kiinnittämään huomiota sitten myöskin tosiaan näihin läpivalaisulaitteiden hankintaan ja rekisterikilpitunnistujärjestelmän rakentamiseen, koska ne ovat sitten niin ikään harmaan talouden ja rikollisuuden torjuntatoimenpiteitä.

17.44 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, vaikka nyt tämä verotustulli ei suoranaisesti ole teidän aluettanne, niin se kuuluu kuitenkin tähän pääluokkaan 28. Kun valtiovarainministeri ei ole paikalla, niin on vähän niin kuin viestinviejän rooliin varmaan hyvä ryhtyä, jos ei näihin osaa vastata.

Mutta edelleen tästä Tullin laitteitten investointipyynnöstä: Valiokuntakuulemisen mukaanhan heidän tarpeensa olisi ollut 5,5 miljoonaa euroa, ja nyt tavallaan valiokunnan jaos-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

ton tehtäväksi jäi yrittää korjata tätä isoa aukkoa ja pystyä korjaamaan vain sen 1,5 miljoonan postitullilinjaston valvontalaitteen automatisointia. Tämä nähtiin välttämättömänä, koska postitulli on muuttamassa ja se on nytten edullisempaa toteuttaa tässä vaiheessa kuin sen muuton jälkeen. Tämmöistä taloudellista, järkevää ajattelua toivottaisiin sinne ministeriöön, että hoidettaisiin tämä nyt, kun tässä hetkessä tarve on se teknologian uusiminen, koska tämä nettikauppa on kasvanut niin voimakkaasti ja kaikki tuonti tänne Suomeen, että Tulli ei pysty hoitamaan niitä asioita, ellei se saa niitä tarvittavia välineitä tehtävää varten.

17.45 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä käydä vielä selventävä puheenvuoro kuntien valtionosuuksista. Niistä säästöistä, mitä viime kaudella tehtiin, on hyvä muistaa, että eihän euroakaan niistä tämä hallitus ole palauttanut, vaan ne säästöt, joita tämä hallitus tekee, tulevat sitten siihen päälle. Nythän on omaksuttu tämä erilainen linja kuin aikaisempina vuosina on ollut, eli kun valtio tekee joitakin sellaisia päätöksiä, joilla voi olla säästövaikutuksia kuntatalouteen, niin valtio tekee ne säästöt etukäteen eikä vasta siinä vaiheessa, kun on katsottu kustannusjaon kannalta, toteutuivatko ne vai eivät. Ensi vuoden osalta on hyvä huomata, että hallituksen säästötavoitteet ovat siellä reilussa 760 miljoonassa, kun kuntakyselyn perusteella selviää, että niistä kuntataloudessa on toteutunut vain 220 miljoonaa, mutta valtionosuudet on kyllä leikattu. Tämä olisi nyt ainakin sellainen asia, mikä pitäisi muuttaa, ettemme menisi nyt etukäteen leikkaamaan valtionosuuksista, [Puhemies koputtaa] jos niitä säästöjä ei saada aikaiseksi.

17.46 Eerikki Viljanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uudenmaan, kuten monen muunkin alueen, näkövinkkelistä kuntataloudessa tärkeintä on se, että talous ja työllisyys on vihdoin saatu kasvu-uralle. Onneksi talous on nyt tällä vaalikaudella saatu kasvu-uralle. Työllisyyden kasvu ja kuntien verotulojen kasvu yhdessä tarkan taloudenpidon kanssa on auttanut tasapainottamaan useiden kuntien taloutta pitkän korpivaelluksen jälkeen. Useissa kunnissa on vihdoin päästy siirtymään jatkuvasta kustannusjahdista kehittämiseen, ja tämä on erittäin hienoa.

Arvoisa puhemies! Talousarviossa on monelta osin valmisteltu tulevaa sote- ja maakuntauudistusta, ja hyvä niin, mutta tiedustelin ministeriltä, minkälaisella kattavuudella on nyt varauduttu kattamaan valmistelu- ja ylimenovaiheen kustannuksia. Ainakin Uudenmaan näkökulmasta budjettiin varatut miljoonat vaikuttavat hieman vaatimattomilta ainakin verrattuna siihen, millaisia kustannuksia uuteen soteen ja maakuntahallintoon siirtymisestä ja siihen [Puhemies koputtaa] valmistautumisesta on arvioitu pelkästään Uudella maalla jo syntyvän.

17.47 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jotta tämä hallituksen kunnianhimoinen 10 miljardin kestävyysvaje saadaan kurottua umpeen, siinä on muutama todellakin tärkeä elementti, joka kuuluu ministeri Vehviläiselle. Ensinnäkin tämä SoteDigi. Missä mennään tällä hetkellä SoteDigin kanssa, sillä nyt määrärahaa on annettu ensi vuodeksi aika merkittävästi? Onko siinä kaikki aikataulussa? Toinen kysymys oikeastaan kuuluisi tähän kuntien tehtävien karsintaan, ja nyt sitten seuraavaksi tulee maakuntien tehtävien karsinta. Sielläkin oli miljardin tavoite. Ollaanko siinä nyt myös aikataulussa?

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

17.48 Timo Harakka sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Väheksymättä lainkaan kuntataloutta ja varsinkaan maakuntauudistusta, joka on valtavan tärkeä asia, on kiinnitettävä huomiota siihen, mikä kävikin tässä ilmi, kun useampi edustaja halusi keskustella Tullin asioista, että vastaava ministeri ei olekaan täällä aitiossa. Nyt minä kolmannen kerran, kolmantena vuonna peräkkäin muistaakseni tässä toivoisin, että kun käsitellään valtiovarainministeriön pääluokkaa 28, niin myös valtiovarainministeri olisi täällä vastaamassa niihin kysymyksiin, jotka liittyvät Tulliin ja Verohallintoon, koska nämä ovat äärimmäisen konkreettisia kysymyksiä. Näiden molempien instituutioiden merkitys varsinkin harmaan talouden torjunnassa ja aggressiivisen verosuunnittelun suitsimisessa on keskeinen. Nyt puhutaan suuria ja juhlallisia sanoja yleisellä tasolla siitä, kuinka kaikki vastustavat aggressiivista verosuunnittelua, mutta sitten kun voitaisiin käytännössä puhua määrärahoista, toimenpiteistä ja linjauksista juuri tässä yhteydessä, niin ministeri loistaa poissaolollaan. Saisiko ensi vuodeksi tähän vielä kerran korjauksen?

17.49 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän viime kauden valtionosuuskokonaisuuteen. Siis kuntien kannaltahan olennaisinta on valtionosuusprosentti, joka määrittää kustannustenjaon kunta—valtio-suhteessa, ja 2011 se oli 34,11 prosenttia ja vuonna 2015 noin 25,5 prosenttia. Eli siis kuntien rahoitusvastuuta kasvatettiin merkittävästi. Miksi valtionosuudet sitten nousivat viime vaalikaudella? Siihenhän vaikutti olennaisesti se, että kunnille määrättiin uusia velvoitteita, sekä veropolitiikan kompensoinnit kunnilla. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] — Eli siis, kuunnelkaa, [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Kuunnellaan!] kuntien osuus kasvoi merkittävästi viime vaalikaudella. Jos valtionosuudet kasvavat, se johtuu ennen kaikkea siitä, että kuntien tehtävät lisääntyvät olennaisesti. Eli valtionosuuksien taso suhteessa kuntien lakisääteisiin tehtäviin laski 1,5 miljardilla eurolla vuoden 2015 tasossa.

17.50 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan yhtyä edustaja Harakan aikaisemmin fiksulla tavalla esiin nostamaan ongelmaan, joka tässä budjettikeskustelussa on sisäministeriön pääluokan kohdalla. Me keskustelemme rikostorjunnasta, muun muassa harmaan talouden torjunnasta ja muusta poliisiin, Tullin, Rajavartiolaitoksen PTR-yhteistyöstä, mutta yksi iso osa jää pois: Tullin veronkanto, harmaan talouden torjunta. Tässä keskustelussa onneksi Tullia ei ole kuitenkaan rajattu sen takia pois, että vastuuministeri ei ole paikalla, mutta tässä keskustelussa jää kieltämättä harmaan talouden veronkierron vastaisen työn keskustelu hyvin, hyvin ohuelle. Ei pelkästään resurssien näkökulmasta, vaan myös sen kulman näkökulmasta, jossa meillä puhutaan poliisiin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen ja Tullin vero-osaston tekemästä laajasta yhteistyöstä ja sen rahoittamisesta. Tässä keskustelussa uhka on se, että sisäinen turvallisuus ja harmaa talous siivuttuu. Emme me siivuja kaipaa, me kaipaamme lisää, tehokkaampaa verovalvontaa.

17.51 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kuntatalous on tärkeä asia, ja kyllä ainakin omalta kohdaltani voin sanoa, että kotikunnassani Kouvolassa kiky-sopimuksen merkitys on ollut erittäin suuri kuntatalouden kannalta. Se on kiistatta tosiasia, että se vaikuttaa siihen. Toki se on kiusallinen ollut niille, jotka ovat sen kohteeksi joutuneet. Kuntatalouteen tällä on ollut merkittäväällä tavalla parantava vaikutus ainakin Kouvolassa.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Tullin tilanne: on totta, että täällä olisi toki syytä olla ministerin paikalla, mutta kun tässä nyt kuitenkin siihen pääluokkaan kuuluu, niin omaltakin osaltani tämä läpivalaisulaitteitten saaminen tullille tulisi mahdollistaa mahdollisimman pikana, koska selvästi tarvetta tullilla niihin on. Ainakin tuolla Vaalimaan tullilla rekkavalaisulaitteet ovat kovassa käytössä, ja kun liikenne siellä vilkastuu, niin kyllä niille olisi merkittävää ja suurta tarvetta.

17.52 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tärkeätä, että valtionosuuskeskustelussa nyt ymmärtää, mistä puhutaan. 631 miljoonaa oli 2012 valtionosuuksien vaikutus peruspalvelun valtionosuuteen negatiivisesti, seuraavana vuonna 756 miljoonaa euroa, sitten 1 118 miljoonaa eli 1,1 miljardia euroa vuonna 2014 ja 1,3 miljardia euroa 2015. Mutta 2016 se on 1,47 miljardia euroa, 2017, siis tänä vuonna, 1,9 miljardia euroa negatiivisesti. Ensi vuonna 2,1 miljardia euroa ja 2019 vuonna 2,2 miljardia euroa ovat valtionosuuksien leikkausten vaikutukset, peruspalvelujen leikkaukset. Elikkä tämä hallitus lähes tuplaa leikkausten vaikutukset peruspalveluitten valtionosuuteen siitä, mitä viime vaalikauden lopussa oli.

17.53 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kunnilla ja valtiolla on paitsi euromääräistä velkaa myös mittavat määrät korjausvelkaa, ja suomalaisissa kunnissa rehottavat kosteus- ja homevaurio-ongelmat, joista kärsii jopa 300 000 ihmistä. Lisäksi he ovat pääasiassa lapsia ja nuoria suomalaisissa kouluissa ja päiväkodeissa. Tilanne on sikäli aika kohtuuton. Saimme vastikään pääministerin ilmoituksen Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmasta ja kävimme täällä aika kattavan keskustelunkin aiheesta, mutta sitä emme vielä tiedä, tulevatko nämä jatkovuodet ja tämä vuosikymmen olemaan terveiden vai sairaiden tilojen, nimittäin määrärahoja ja resursseja millekään toimenpiteelle en ole havainnut. Mihin toimiin, arvoisa ministeri, hallitus aikoo ryhtyä vauhdittaakseen kuntien korjausrakentamishankkeita, jotta lapsemme, nuoremme ja kuntien ja julkisen sektorin työntekijät saavat oleilla jatkossa terveemmissä tiloissa?

17.54 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Todellakin tämä kuntien valtionosuuskeskustelu on aika hämmästyttävää sikäli, kun ihan kiistattomasti luvut osoittavat, mikä viime kauden tilanne oli, ja se näkyi kunnissa. Hyvät ystävät, se näkyi kunnissa ihan selkeästi. En muista tarkalleen kuntamäärää, kuinka moni kunta oli niin sanotusti kriisikunnan partaalla, että olivat menossa selvitystilaan. Niitä oli liian paljon, ja ihan oikeasti tämä tilanne on tällä hetkellä parantunut.

Ymmärrän tämän demarien tuskan. Nythän yritetään ihmisille syöttää tietoa näillä valtavilla prosenttisolulla ja näillä tällaisilla erilaisilla pienillä yksityiskohdilla. Tässä koko ajan budjettikeskustelun aikana te haluatte yksittäisillä, pienillä yksityiskohdilla nollata hallituksen hyvät teot. Työllisyys paranee, kuntatalous paranee, ja tätä kautta saadaan uutta intensiteettiä. Investoinnit pyörivät tässä maassa paremmin kuin koskaan, ja olemme Euroopan kasvavin kansantalous tällä hetkellä. Ja te täällä yritätte ihmisiä sumuttaa. Eikö teidän omassatunnossanne ole edes sitä vertaa näin joulun alla tilaa, että tunnustaisitte, että näin on tämä tosiasia? Eivät ne niillä [Puhemies koputtaa] teidän prosenteilla muutu yhtään miksikään, hyvä puheenjohtaja.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Useammasta juuri tähän pyydetystä SDP:n edustajien vastauspuheenvuoropyynnöstä myönnän vastauspuheenvuoron puheenjohtaja edustaja Rinteelle.

17.56 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Äsken puhuttiin jo 7 miljardin leikkauksista viime vaalikauden valtionosuuksiin. Se aika paljon meni pieleen. [Välihuutoja keskustan ryhmästä] Haluan nyt todeta sen, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin tehtyjen leikkauksien vaikutus oli vuonna 2015 1,3 miljardia euroa, ja nyt vuonna 2016 se on 1,5 miljardia euroa, vuonna 2017 se on lähes 2 miljardia euroa, 2018 lähes 2,2 miljardia ja 2019 yli 2,2 miljardia euroa. Teidän hallituksenne aikana leikkaukset melkein tuplaantuvat siihen verrattuna mitä edellinen hallitus päätti tehdä leikkauksia peruspalveluiden valtionosuuksiin. Tämä on syytä teidän tunnustaa, kun te olette hokeneet nyt 2 vuotta sitä, että edellinen hallitus leikkasi valtionosuuksia. Kyllä tämä hallitus leikkaa peruspalveluiden valtionosuuksia lähes samalla tavalla.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt jaoston puheenjohtaja edustaja Kankaanniemi, ja sitten ministeri Vehviläinen.

17.57 Toimi Kankaanniemi ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tämä kunta—valtiosuhde on hyvin monesta osasta koostuva, ja sitä ei ehkä ihan noin voi lukea kuin edustaja Rinne lukee absoluuttisilla euromäärillä. [Krista Kiuru: Kyllä sitä voidaan lukea!] Edellisen hallituksen aikana valtionosuusprosenttia pudotettiin rajusti, jolloin kunnat suhteellisesti menettivät ainakin neljäsosan valtionosuuksista. Siitä huolimatta, kun kuntien menot kasvoivat, te ette saaneet sellaisia uudistuksia aikaan, että menot olisivat supistuneet... [Krista Kiuru: Miksi te ette palauttaneet?] — Minä en ole hallituksessa, en puolusta hallitusta. — Kuntien velka kasvoi teidän aikananne 7 miljardia euroa. Ottivatko ne turhaan sitä? Eivät. Ja veroprosenttia nostettiin melkein kaikissa kunnissa. [Krista Kiuru: Oliko edustaja Kankaanniemi neuvottelemassa siitä?]

Nyt on katsottava eteenpäin, ja valitettavasti tämä hallitus nyt ensimmäisen kerran ensi vuodelle leikkaa kuntien rahoitusta, eli valtio—kuntasuhde heikkenee. Ne kaksi vuotta, jolloin perussuomalaiset olivat hallituksessa, kunta—valtiosuhde parani. [Joona Räsänen: Silloin oli fantastista!] Kustannukset eivät nousseet, mutta valtion rahoitus kunnille kasvoi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri 3 minuuttia.

17.58 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Minun kyllä täytyy sanoa, että jos Suomen kuntatalouden tila olisi aivan romahtanut, niin silloin minä ymmärtäisin tämän keskustelun, mutta kun sellaista ei ole, niin nyt minusta tuntuu, että tässä kyllä yritetään viritellä SDP:n puolelta aika erikoisella tavalla tätä keskustelua.

Otetaanpa perusteet siitä, mistä ne valtionosuudet muodostuvat, ensinnäkin periaatteet siitä: Jos tehtäviä lisätään, silloin valtionosuuksia myös lisätään. Jos tehtäviä otetaan pois, silloin valtionosuuksia myös otetaan samalla tavalla pois. Edelleen tämän hallituksen linjaus hallitusohjelmassa on, että jos tulee verotulonmenetyksiä kunnille, ne kompensoidaan täysimääräisesti. Edelleen on ilmeisesti niin — olen ainakin olettanut — että meillä kaikilla on edelleenkin semmoinen käsitys, että valtion ja kuntien kustannustenjaon tarkistuksista pitää pitää kiinni, ja se on tässä erittäin merkittävää nyt ensi vuotta ajatellen. Sen takia

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

minusta tämä keskustelu tuntuu vähän kummalliselle. Jos ruvetaan katsomaan ihan tarkasti, niin siellä on plussaa ja miinusta. Itse asiassa löysin sen paperin, jossa näitä plussia ja miinuksia on. Mitä tulee kuntien valtionosuusprosenttiin, niin ensi vuonna se on 25,34, kun se tälle vuodelle oli 0,11 prosenttiyksikköä pienempi. Tällä tavalla kertovat minun paperini.

No, sitten edustaja Viljaselle totean sen, että Uudenmaan osalta ollaan katsottu myös hieman muitakin seikkoja kuin pelkästään sitä, että se on yksittäinen maakunta. Uudella- maalla asuu 1,6 miljoonaa ihmistä, ja on ihan selvä asia, että Uudenmaan onnistuminen sote-maakuntauudistuksessa on ihan olennainen koko uudistuksen onnistumisen kannalta. Meillä on hyvä vuoropuhelu Uudenmaan valmistelun kanssa, ja näitä pystytään yhdessä katsomaan.

Mitä edustaja Sinuhe Wallinheimon kysymykseen SoteDigistä tulee, niin sen osalta ollaan tehty päätöksiä ja se on hyvällä tolalla: siitä on siirretty omistajaohjaus valtiovarain- ministeriöön, sinne on laitettu hallitus, ja parhaillaan on toimitusjohtajahaku käynnissä. Korostan sitä, että SoteDigi-yhtiön tehtävä on hakea kansallisia kehittämiskäytäntöjä, jotta tämä yhteinen tietointegraatio voi todellisuudessa toimia tämän uudistuksen myötä. Se on äärimmäisen tärkeä kaikkien maakuntien kannalta. Siihen on 90 miljoonaa euroa pääomi- tettua rahaa, ja se mahdollistaa ehkäpä jopa 500—600 miljoonan euron investoinnit kaiken kaikkiaan.

JTS:n osalta totean sen, että kyllä ollaan aikataulussa. Siinä on kuntapuoli, ja sitten siinä on tämä valtioon liittyvä digitalisaatio-, tuottavuuspuoli, ja niistä ollaan tekemässä päätök- siä kuluvan talven aikana lisää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Kiuru, vaihteeksi.

18.01 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä mahdolli- suudesta, koska kuntajaostossa olemme todella ahkerasti käyneet tätä debattia siitä, mitä oikeastaan tapahtuu. Minä vielä kiinnittäisin ministerin huomiota siihen, että tätä keskus- teluteemaa ei ole tuonut tähän saliin SDP vaan nimenomaan keskusta, joka lukee tuolta joka ainoassa keskustelussa samaa nuottia, ja nyt me juuri todistimme tässä, että teidän kä- sittelemänne luvut ovat väärä. Meillä on uusimmat tiedot Kuntaliitosta kysyttyinä. Miten on, kuka oli oikeassa? Nyt faktan tarkistus on sitä lajia, että myös ministeri, te olette vas- tuussa kertomaan: oliko näin, että tällä hallituskaudella on valtionosuuksia leikattu? Juuri äsken kerroitte tuolla pöntössä, ensimmäisessä puheenvuorossa, että ei ole leikattu, ja sit- ten täällä syytetään, että tällä hallituskaudella ei ole leikattu, mutta viime kaudella kyllä. Selvisi, että viime kaudella leikattiin euromääräisesti vähemmän valtionosuuksia kuin koko tällä vuosikymmenellä on leikattu! Tämä hallitus leikkaa valtionosuuksista tällä vuo- sikymmenellä eniten ja kehtaa tulla tänne vielä kertomaan, [Puhemies koputtaa] että ei täällä mitään ole tehty. [Hannu Hoskonen: Voi hyvänen aika!]

18.02 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Harak- ka otti Tullin asiat esille, ja edustaja Kiuru on myös puhunut paljon harmaasta taloudesta, eli tässä on tämmöistä lentävää lintuvoimaa käytössä. [Naurua]

Tullin asiat ja verotus ovat todellakin tärkeitä asioita, ja niitä kannattaa ja pitää pitää esil- lä. Se, että meillä jaoksessa nostettiin tämä Postitullin 1,5 miljoonaa esille, tapahtui ym-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

märtääkseni hyvässä yhteisymmärryksessä oppositio—hallitus-puolueitten välillä — se oli semmoinen täsmäkohde, jolla saatiin yksi asia kuntoon. Ehkä tästä harmaan talouden ja Tullin merkityksestä kertoo jotakin se, että jaoston rahoista yli 50 prosenttia meni Tullin käyttöön. Sinne jäi vielä paljon parannettavaa, niin kuin jaoston puheenjohtaja Niikkokin on todennut: esimerkiksi tämä junien läpivalaisuasia täytyy tulevina vuosina saada kuntoon, mutta se on useamman miljoonan euron hanke.

18.03 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulla on tässä nyt suoraan kuntien ja kuntayhtymien valtionavut valtiovarainministeriön laskelmasta. Vuonna 2015 laskennalliset valtionosuudet olivat 9 miljardia 955 miljoonaa euroa ja muut valtionavut hallinnonaloittain 1,1 miljardia euroa, yhteensä 11 miljardia 75 miljoonaa euroa. Vuonna 2017, tänä vuonna, yhteisluku on 10 miljardia 573 miljoonaa, ja tämän vaalikauden lopussa, 2019, ennen kuin sote-vaikutukset on laskettu, valtionosuuksien yhteenlaskettu summa on 10 miljardia 241 miljoonaa euroa. Eli te olette siis lähes 800 miljoonaa euroa leikanneet valtionosuuksia tämän vaalikauden aikana, [Krista Kiurun välihuuto] jos tämä pitää paikkansa, ja tämä on valtiovarainministeriön laskelma. Eli tosiasia on se, että hallitus ja hallituspuolueet, jotka väittävät, että eivät leikkaa valtionosuuksista, leikkaavat 800 miljoonaa euroa kokonaisuudessaan valtionosuuksista tämän vaalikauden aikana ja syyttävät sitten, että edellinen hallitus teki paljon isompia leikkauksia.

18.05 Mauri Pekkarinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voidaan olla nyt luvuista vähän eri mieltäkin, siitä, mitä on tapahtunut viime vuosien aikana, puhutaan viimeisen kuuden, seitsemän vuoden ajasta. Mutta sellainen tulkinta, että kun kiky-sopimuksessa kuntien kustannukset vähenevät — eli me tiedämme, mistä ne vähenevät, muun muassa sitten myöskin indeksileikkausten seurauksena ne vähenevät — ja kun niistä valtio vähentää valtionosuuksia, niin näin ei voisi tapahtua... Se ei ole mikään leikkaus, koska itse asiassa silloin, jos valtio maksaisi nuo kustannukset, sille maksulle valtiolla itse asiassa ei olisi perusteita. Kun perusteet valtionosuuksille poistuvat niillä kiky-sopimuksen mukaisilla ratkaisulla, niin valtio ei voi niihin tehtäviin lähettää rahaa perässä kunnille.

Täällä on monta muutakin yksityiskohtaa, mutta tämä on niin kuin ihan perustavaa laatua oleva asia, ja tästä asiasta tämän salin täytyy olla yhtä mieltä. [Puhemies koputtaa] Ja mielelläni kuulen, josko edustaja Rinne on toista mieltä tästä asiasta.

18.06 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täsmälleen samaa mieltä näistä perusteista, mutta fakta on se, että peruspalveluihin liittyen valtionosuudet vähenevät tällä kuvaamallani tavalla, niin kuin äsken luettelini. Nämä ovat valtiovarainministeriön omia laskelmia siitä, mitä tapahtuu.

18.06 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään on selvinyt, että noin 70 prosenttia kunnista on ottanut käyttöön subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen. Näin ollen lapset ovat eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Täällä on aikaisemminkin nostettu esiin tämä kysymys ja olette, ministeri, luvannut seurata tilannetta lasten päivähoitossa ja ryhtyä toimenpiteisiin, jos tarvetta on. Nyt tämän päivän selvitys antaa ymmärtää, että päätöksenne on johtanut kaaokseen. Lapsiryhmät ovat kasvaneet ja vaihtuvuus on ollut suurta. Pyytäisin teiltä vastausta: mitä aiotte nyt ryhtyä tekemään tilan parantamiseksi?

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Mutta tästä tullikeskustelusta. Tämä on äärimmäisen hyvä keskustelu ollut. Myös tarkastusvaliokunta on kuullut Tullin uusista tarpeista. Tullihan torjuu hyvin tärkeällä tavalla harmaata taloutta, mutta sen resurssit ovat olleet paljon niukemmat kuin millään muulla harmaata taloutta torjuvalla toimialalla. Nyt varsinkin, kun nettikauppa lisääntyy, niin se on yhä keskeisempää, että he saavat nämä tietojärjestelmänsä kuntoon.

18.07 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tuosta subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta puhua. Meillä Hyvinkäällä valtuustossa viikko sitten sosiaalidemokraattien esityksestä sitä haluttiin meille kuntaan taas takaisin. Hyvä, että kunnalla on itsemääräämisoikeus, vaikka täällä arvosteltiin sitäkin, että kuntia suojellaan heiltä itseltään. Meillä oli kuntavaaleissa tänä vuonna valitut valtuutetut, jotka päättivät reippaalla enemmistöllä, että emme palauta sitä. Se on toiminut meillä erittäin hyvin näin. Kuntalaiset tiesivät kuntavaalien perusteella, ketkä ajavat mitäkin, eli ei se aina niin ole, että meidän täytyisi täältä määrätä. Tämä minua häiritsee siinä, kun edustaja Kari muun muassa kysyi, miksi rajoituslailla kuntia suojellaan heiltä itseltään. Vähän ristiriitaista toisessa asiassa haluta sitä ja toisessa asiassa ei.

Mutta soten osalta kysyisin ministeriltä: miksei pysytty hallitusohjelmassa eli ensin maakuntauudistus, sen jälkeen rahoituspohja ja sitten pikkuhiljaa valinnanvapaus? Nyt kun nämä yritetään tehdä kaikki kerralla, niin tuntuu, että tämä ei ikinä pääse maaliin.

18.08 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meri, tämä kanta on myös hallintovaliokunnan kanta. Hallintovaliokunnassa myös todettiin tämä nykyinen tilanne, että kun luodaan sellaista lainsäädäntöä, joka aiheuttaa ongelmia tai jättää aukkoja, sitä aletaan paikata uudella lainsäädännöllä. Syntyy tilanne, jossa käytännössä kunnat sinänsä hyvää tarkoittaen, omaa etuaan suojellen lähtevät rakentamaan mallia, joka ei ole tasavallan etu eikä sitä kautta yhdenvertainen toimintatapa Suomessa. Tosin se mahdollistuu nykyisin puitteissa, mutta hallitus itse lähti leipomaan uutta lainsäädäntöä, jolla tämä porsaanreikä laista nyt tukitaan. Mutta se on osoitus huonosta lainvalmistelusta, se ei ole osoitus siitä, etteivätkö kunnat suojaisi itseään ja kuntalaisten itsemääräämisoikeutta, joka itselleni ainakin on hyvinkin pyhä asia.

18.09 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Halusin vain tuoda tämän esille sen vuoksi, että minusta tuntuu ristiriitaiselta ensin olla sitä mieltä, että kunnat eivät saisi päättää subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja että sitä pitäisi täältä asti rajoittaa, ja sitten toisaalta arvostella sitä, että tehdään sote-rajoituslaki. Pitäisi olla johdonmukaisesti sitä mieltä, että kunnat saavat itse päättää tai sitten että kunnat eivät saa itse päättää. Arvostelin vain sitä, että ei pitäisi aina ratsastaa niillä rattailla, jotka siinä asiassa tuntuvat sopivilta, vaan pitäisi miettiä itsensäkin kanssa sitä, että olenko minä johdonmukainen siinä politiikassa, jota minä teen, ja niissä perusteluissa, joita minä käytän. Eli joko kunnalla on laaja itsemääräämisoikeus tai sitten niillä ei ole. Ei voi asia kerrallaan valita, mikä tuntuu hyvältä. Tätä tarkoitin.

18.10 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkä tästä valtionosuusmiekkailusta on hyvä mennä hieman eteenpäin, kun täällä moni on jo puuttunut tähän, että vaikka meillä on sinänsä positiivinen vire kuntakentällä, niin kyllähän me näemme sen pitkään jatkuneen kehityksen, missä kuntien väliset erot ovat kasvaneet, ja sehän

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

näkyä esimerkiksi jo siinä, miten eri kunnat ovat ottaneet käyttöön näitä maan hallituksen mahdollistamia säästöpäätöksiä asiakasmaksujen osalta tai esimerkiksi tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisen osalta. Tämä totta kai johtaa sitten siihen, että meillä alkavat olemaan palveluiden käyttäjät eriarvoisessa asemassa riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Tämä oikeastaan johtuu siitä, että meillä väestö pakkautuu tiettyihin osiin maata ja se on pois sitten tietyiltä osin. Tämähän näkyy myös siinä, että myös tulevat maakunnat, jos niitä nyt perustetaan, ovat sillä tavalla eriarvoisessa asemassa, mikä nähdään siinä, että on vaikeampaa vähän toisella puolella Suomea kuin sitten toisella puolella. Olisi kyllä hyvä, että tätä kehityssuuntaa ministeri vähän avaisi tässä lopussa, miten voidaan kuitenkin tasapainoisesti huolehtia tästä koko maan kehityksestä, jottei tämä eriarvoisuus kasvaisi liiaksi.

18.11 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mukavaa, että kiinnitetään huomiota tähän koko maan kaikkien kuntien tilanteeseen, se on tärkeä asia. Kun kuntatalouttakin katsoo, ei voi katsoa tietenkään vain valtionosuuksia vaan siihen vaikuttaa tietysti moni muukin tekijä: tehtävien määrä, verotulot, maksut, tasausjärjestelmä, aika moni muukin tekijä, niin kuin alan harrastajat hyvin tietävät. Mutta kun tätä kokonaisuutta katsoo, niin kyllä se johtopäätös minun käsitykseni mukaan on se, että viime hallituskaudella kuntatalous heikkeni ja tällä hetkellä se vahvistuu tällä kaudella. Miksi tämä on tärkeää? Tämä on tärkeää siksi, että siinä ratkeaa se, mitkä edellytykset kunnilla on hoitaa niitä perustehtäviään sieltä lasten päivähoidosta kouluun, terveydenhoitoon ja loppupelissä ikäihmisten vanhuuden turvaan. Mutta hienoa, että kunnilla on paljon ystäviä tässä salissa, se on kai selkeä johtopäätös.

18.12 Arja Juvonen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jatkan siitä, min, edustaja Kaikkonen, lopetitte: ikäihmisistä. Valtionosuuksien leikkaaminen koskettaa väistämättä ikäihmisten hoitoa ja koskee niitä peruspalveluja. Vanhustenhoidosta säästetään koko ajan. Yksi keino, miten säästöjä tehdään, on se, että hoitajamitoitusta on muutettu siten, että jopa kouluttamattomat ilman sosiaali- ja terveydenhuollon koulutusta voivat osallistua vanhustenhoitoon. Minä näen tämän jollakin tavalla riskinä. Kokisin, että jos sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukselta ja valinnanvapaudelta jotakin toivoo, niin sitä, että valinnanvapaus toteutuu myös siinä, että saa hyvää hoitoa ja palvelua. Tänäinkin sain puhelinsoiton, jossa omaiset hädissään sanoivat, että äiti on yli 80 ja hoivapaikkaa ei löydy, vaikka jalat eivät kannu. Millä tavalla me ratkaisemme tulevaisuudessa tämän yhtälön, että ihminen saa sen hoidon silloin, kun sen aika on? Se on kyllä sotessa suuri kysymys. Toisaalta me haluamme säästöjä, mutta kuitenkin meillä myös väestö ikääntyy. Pyydän ministeriä, että pidätte hyvän huolen siitä, että myös jatkossa näitä hoivapaikkoja on riittämiin [Puhemies koputtaa] ja siellä on hyvä ja arvokas hoito.

18.13 Sirpa Paatero sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja, puhemies Pekkariselle kilpailukykysovimuksesta: Se on totta, että ymmärrettävää on, että sieltä haluttaisiin leikata pois, mutta me tiedämme, että siitä 190 miljoonasta, mikä piti leikata sieltä pois sen pelkän työajan pidennyksen elikkä sen 6 minuutin takia, on toteutumassa 60 miljoonaa, elikkä siihen on jäämässä gäppiä 130 miljoonaa. Tämä on se, mitä kunnat ovat pystyneet tekemään, koska eivät kunnat pystyneet irtisanomaan 1.1. ihmisiä niin paljon, että se työajan pidennys olisi sitä kautta tullut. Meneekö kaikki hyvin kunnilla? Tänään aa-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

muna kuitenkin otsikko oli: "Poukkoileva politiikka ja säästöt aiheuttaneet päiväkoteihin kaaosta". Toinen otsikko oli se, että kunnat ovat pelastaneet peruskoulun lisäämällä omista muista tuotoistaan sinne peruskoulun puolelle rahaa siitä syystä, että on säästöjä tullut. Nämä ovat ne realistiset otsikot yhä edelleen ja kuntatalouden valtuutetuilla siellä edessä.

18.14 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta edustaja Pekkarinen otti hyvin kantaa siihen, että kyllä kustannusjaon tarkistuksesta pitää pitää kiinni, ja niin mekin haluamme siitä pitää kiinni. Sen takia peräänkuulutamme myös sitä, että ei ole reilu tämä periaate, jonka hallitus on nyt uutena käytäntönä ottanut tällä hallituskaudella käyttöön, jossa ensin leikataan kuntien valtionosuuksia ja sitten katsotaan, minkälaiset säästöt toteutuivat — se ei ole kyllä periaatteena hyvä. Nyt minusta, kun periaatteellista keskustelua käydään, ensin pitäisi odottaa, että nämä säästöt purevat, ja sitten kustannusjaon tarkistuksessa katsoa, miten tämä menee. Tämä käytäntö on nyt uusi [Mauri Pekkarisen välihuuto] ja on johtanut siihen, että esimerkiksi kun vuosityöaikaa kiky johdosta pidennettiin, 190 miljoonaa arvioitiin säästöiksi, 60 on tulossa. Kun subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen tehtiin, todettiin, että säästötavoite on 41 miljoonaa, mutta 10 on toteutumassa. Kun alueellisen erikoissairaanhoidon keskittämisellä tavoiteltiin 175 miljoonan säästöjä, nolla euroa on tällä hetkellä tulossa. Tällainen kustannusjako ei ole reilua. [Puhemies koputtaa] Tämä uuden periaatteen toteuttaminen ei ole reilua.

18.16 Mauri Pekkarinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän arastele osallistua tähän keskusteluun varapuhemiehen roolissa, mutta kun nykyinen valtionosuusjärjestelmä taitaa olla siltä ajalta, jolloin johdin sen valmistelua ja esittelin sen aikanaan — vaikka siihen on tehty jonkun verran muutoksia, perusrakenne on siltä ajalta — [Krista Kiurun välihuuto] niin tämän tarkkaan tuntien, tästä lähtökohdasta, minä vain muistutan, että valtiolta kuntiin menevä valtionosuusvirta määräytyy sekä niiden tehtävien kautta, mitkä ovat lakisääteisiä kunnille, että myöskin niitten kustannusten kautta, jotka syntyvät sitten niistä tehtävistä, mitkä ovat lakisääteisiä, tai sitten niitten erilaisten harkinnanvaraisten valtiolta kunnille menevien avustusten kautta — viimeksi mainittuja ei juuri viime vuosien aikana enää budjetissa ole ollut. Ja kun kustannuspohjaisista eristä nimenomaan tämä lomaraharatkaisu kikyssä oli ratkaisu, joka vähensi kuntien kuluja, oli luonnollista, se oikea perusta, mikä näille kuluille syntyi, [Puhemies koputtaa] että valtionosuusvirta kuntiin on sen mittainen. Se täytyy myöntää, että ihan oikeitakin leikkauksia ensi vuonna, [Puhemies: Aika on täynnä!] 2018, tapahtuu, mutta ne eivät ole 300 miljoonan... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

18.17 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että viime vaalikaudella kyllä valtionosuusjärjestelmää merkittäväällä tavalla uudistettiin, että siellä on tapahtunut muutoksia. [Mauri Pekkarisen välihuuto]

Mutta nyt minä puhun ihan aidosti faktoista, siis luvuista, jotka ovat valtiovarainministeriön lukuja: laskennallinen valtionosuus vuonna 2016 on ollut 9,955 miljardia euroa ja 2017 lähes 400 miljoonaa euroa vähemmän, 9,526 miljardia, 2018 se tulee olemaan 9,391 eliikka parisataa miljoonaa vähemmän, ja 2019 se on 9,330 miljoonaa euroa. [Antti Kaikkosen välihuuto] Ja tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että kuntien valtionosuus tällä ajanjaksolla tipahtaa lähes 800 miljoonaa euroa, koko tänä aikana. Ja täällä on selkeästi pääluokittain todettu, mistä se tulee: nämä leikkaukset tulevat STM:n puolelta, OKM:n puo-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

lelta. Elikkä kyllä se on tosiasia, että [Puhemies koputtaa] valtionosuudet kunnille pienevät tämän vaalikauden aikana. Ja kysyn ministeri Vehviläiseltä nyt: onko se 300 miljoonaa euroa leikkausta 2015:een mennessä totta?

18.18 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä vaiheessa on syytä kiittää hallinto- ja turvallisuusjaoston jäseniä hyvästä yhteistyöstä tämän verotuksen ja Tullinkin osalta, kuten kaikkien muittenkin osalta. Meillä on ollut hyvin yksimielinen näkökulma moneen asiaan.

Tässä vaiheessa haluaisin vielä muistuttaa ministeriä siitä, että Tullin valvontateknologian kehittämisohjelma ja sen toteutuminen ovat tärkeitä valiokunnalle. Hyvin yksimielisiä ollaan siinä, että voisi, mikäli suinkin mahdollista, lisätalousarviossa huomioida vielä tämän 4 miljoonan gäpin, mikä tässä nyt on, vajeen teknologian hankinnassa. Siinä mielessä uskon, että ymmärretään se, että kun kehitetään Tullin teknologiavalvonta äärimmäisen hyväksi ja ajanmukaiseksi, niin me saamme myös verotulojen kautta sen investoidun rahan takaisin.

Sitten lopuksi vielä muistutan, vaikkei tämä ole ole ministerin toimialuetta, tästä Savonlinnan tapauksesta. Valiokunta myös on kirjoittanut näin, että "valiokunta pitää tärkeänä, että Savonlinnan kaltainen tilanne otetaan jatkotyössä huomioon", jottei näitä tyhjiä asuntoja tarvitse purkaa tällaisten muuttohommien jälkeen vaan otetaan hyötykäyttöön.

18.19 Timo V. Korhonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten tuossa edustaja Rinne totesi, viime vaalikaudella uudistettiin kuntien valtionosuusjärjestelmää merkittävällä tavalla. Se pitää paikkansa. Se vain valitettavasti johti siihen, että kunnat eriarvoistuivat talouden osalta aika tavalla ja ennen kaikkea maaseutukunnat. Kuntien taloudellinen asema heikkeni.

No, selkeä erohan tässä kunta politiikassa on tapahtunut, väitetään mitä tahansa. Ensinnäkin kuntien tehtäviähän ei ole juurikaan lisätty, ja se, mihin edustaja Rinne viittaa, että tällä vaalikaudella valtionosuudet ovat vähentyneet, pääasiassa johtuu siitä, että kuntien tehtävät ovat vähentyneet. Eli pitää tietää, mitä siellä lukujen taustalla kaiken kaikkiaan on. Sitten pitää myös muistaa se, että nyt hallituksen veropolitiikassa kunnille koituneet menetykset on korvattu tällä vaalikaudella täysimääräisesti. Ne vähäiset uudet tehtävät, mitä kuntakentälle on annettu, on rahoitettu täysin valtion toimesta.

Puhemies Maria Lohela: Nyt on aikaa enää muutamalle vastauspuheenvuorolle. Ministeri Vehviläiselle olen luvannut 5 minuuttia tuonne loppuun.

18.21 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen iloinen siitä, että nyt keskustellaan oikeasti siitä isosta elefantista, joka täällä lasikaupassa saattaa kääntyillä holtittomasti niin, ettei omakaan edustaja aina tiedä, miten sitä elefanttia pitää kiinni. Nyt on niin, että ollaan saatu myönnettyä se, että valtionosuuksia leikataan tällä hallituskaudella, ja se on tietenkin suuri uutinen, [Timo V. Korhosen välihuuto] koska tämä asia on jo kolmatta kertaa käsittelyssä.

Viime hallituskauden säästöt toteutuvat täysimääräisesti tämän hallituskauden pohjassa. Siinä mielessä ministeri on oikeassa, että vanhoja häntiä periytyy. Totesitte, että ne ovat häntiä, mutta ne ovat vanhoja leikkauspäätöksiä, jotka te uudistatte, ja siltä osin se on selvää. Sitten toisaalta olette itse leikanneet valtionosuuksia enemmän kuin SDP esittää

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

omassa vaihtoehtobudjetissaan, ja sekin on kova arvovalinta. Ja nyt ollaan ensimmäistä kertaa sen edessä, että kun kovin puhuttiin, että näitä tehtäviä on vähennetty ja ne on täysimääräisesti korvattu, niin nimenomaan äsken todistimme, että näin ei ole. Tehtäviä ei ole täysimääräisesti korvattu, ja tähän on ollut se iso itku täällä opposition puolella. [Timo V. Korhonen: Voi hyvänen aika!]

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeriä vielä edustajat Mika Kari ja Hoskonen.

18.22 Mika Kari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen vuodesta 2011 asti istunut hallintovaliokunnassa ja edustaja Korhonen vielä pidemmän ajan, ja molemmat muistamme sen ajan — saattaa olla, että edustaja Korhosella on nyt parempaa seuraa, täytyykin puhua ilmeisesti muille — kun viime kaudellakin tuskailimme, ihan oikein, niiden säästötoimenpiteiden johdosta, jotka silloinen hallitus esimerkiksi kuntatalouteen teki, mutta minun mielestäni ei ole reilua antaa kuvaa tämän hallituksen toimista niin, että kunnat olisivat olleet jotenkin ylitsevuotavan avun äärellä, valtio olisi rahoittanut valtionosuusjärjestelmän kautta kuntien tehtäviä ikään kuin ongelmitta. Minun mielestäni olisi reilua sanoa, että kunnat ovat kantaneet tämän hallituksen aikana sen suurimman taakan hoitamalla omaa talouttaan. Tässä on ollut vähän tällainen piiskamalli, joka hallituksella on nyt ollut tässä enemmän sääntö kuin poikkeus, ja siitä muistuttaa myös Suomen suurien kaupunkien yksimielinen kanta [Puhemies koputtaa] ja yksimielinen huoli nykymentosta.

18.23 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tässä tämä valtava numerosota, mitä demarit ovat lähteneet nyt käymään, peittää kuitenkin taakse kaiken sen totuuden, että viime vaalikaudella kuntien osuutta yhteisistä menoista kasvatettiin eli valtio vetäytyi kunnista pois ja se aiheutti juuri sen edellisissä puheenvuoroissani sanomani ongelman, että kovin moni kunta oli kriisikunnan partaalla. Jos oikein muistan luvun — saatan olla väärässä — muistamani mukaan noin 40 kuntaa oli kriisikunnan partaalla. Onneksi nyt on parantunut tilanne, ja kaikki tiedämme sen.

Ja toinen asia, arvoisa rouva puhemies, on se, että kun valtio nyt on vähentänyt kuntien tehtäviä, niin kuten Mauri Pekkarinen sanoi aivan oikein... [Antti Rinne: Miten?] — Teillä on vieressänne paras asiantuntija, edustaja Antti Rinne, kysykää edustaja Paaterolta. Hän on Kuntaliiton hallituksen puheenjohtaja, hän varmaan selittää teille. En viitsi huutaa joka puheenvuorossa siitä. — Mutta joka tapauksessa, kun tehtäviä on vähennetty, se tarkoittaa automaattisesti sitä, että valtionosuuskin vähenee. Ei siinä sen kummempaa ole. Ja kuntatalous on vahvistunut sen kautta, että kun työllisyys paranee, niin verotuloja virtaa kuntaan. Tästä on meille kaikille hyötyä.

Puhemies Maria Lohela: Tähän keskustelun päätteeksi sitten ministeri Vehviläinen, 5 minuuttia.

18.24 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Tässä edellä edustaja Hoskonen todisti väkevästi sitä, mistä tässä on nyt kysymys, ja minä todellakin toistan sen, että minä ymmärtäisin tämän keskustelun, jos tänne tulisi koko ajan tulvimalla viestejä eri kunnista, sadoista kunnista, että ne ovat aivan katastrofin partaalla, ja sellaisesta kyllä ei todellakaan ole kysymys. Kaikista tärkeintä tässä tilanteessa on, että voimme katsoa kuntataloutta kokonaisuutena hyvin.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

Mitä tulee tähän VOS-järjestelmään, niin se on täällä jo moneen kertaan todettu, että jos tehtäviä lisätään, silloin rahaa lisätään, ja jos tehtäviä vähennetään, silloin myös rahaa vähennetään. Ja nyt kun tässä pinnistelee myös tätä vaalikautta, joka onkin jo aika pitkällä, niin totean, että esimerkiksi tämmöiset asiat kuin toimeentulotuen siirto Kelalle ovat isoja asioita, jotka näkyvät siellä valtionosuuksissa tämän vuoden osalta. Kyllä kannattaa olla rehellinen, että siellä tapahtuu tämmöistä näin. Se valtionosuusjärjestelmä ei ole niin sanotusti ihan kasvoton. [Antti Rinteen välihuuto — Krista Kiurun välihuuto]

Mitä tulee viime vaalikauteen ja esimerkiksi siihen uudistukseen, joka tapahtui tämän verotulojärjestelmän osalta, niin pidän sitä erittäin huonona, että kiinteistövero otettiin siitä pois, ja nyt me olemme palauttamassa sitä. Hallintovaliokunnassa on esitys valtionosuusjärjestelmäksi vuodesta 2020, jossa puoliksi palautetaan tämä kiinteistövero tähän mukaan.

Sitten totean täällä muutamaan asiaan vielä:

Ensinnäkin edustaja Juvonen otti vanhusten asiat esille. Totean, että siinä on 75 miljoonaa euroa lisäystä valtionosuuksiin omais- ja perhehoidon kehittämiseen. Mutta samalla kyllä haluan todeta tästä laajemmasta sote-uudistuksesta: Kun meistä moni muistaa, minäkin keskustelua olemme vuosien ajan käyneet sote-uudistuksen tavoitteista, niin ei se ensimmäinen tavoite ole se 3 miljardia euroa vaan se, että me pystymme ihmisille turvaamaan sekä siellä sosiaalipuolella että myös siellä perusterveydenhuollon puolella hyvät ja asianmukaiset palvelut koko Suomessa, yhdenvertaiset palvelut. Minusta se on valtavan tärkeää. Se on nyt se pääasia.

No, sitten tähän edustaja Räsänen kysymykseen myös sote-uudistukseen liittyen, ja samoin myös edustaja Meri kysyi, mitenkä tässä nyt mennään sitten eteenpäin: Se, mitä tällä hetkellä tapahtuu ja miksi näitä rajoituslakeja tarvitaan, johtuu siitä, että meidän nykyinen lainsäädäntömme sisältää paljon aukkoja. Tässä myös itse kukin meistä voi katsoa peiliin, että meidän lainsäädäntömme tällä hetkellä on tämmöinen. Minun maakunnassani sekä Rääkkylä että Tohmajärvi ulkoistivat jo aikaa sitten koko sotensa, ja meillä on tällä hetkellä muutama kymmenen kuntaa, joissa on tehty kokonaisulkoistus. Ja käsitin kyllä perjantaina niin, kun kuuntelin keskustelua, että tälle rajoituslaille on niin sanotusti tuki tältä eduskunnalta, ja näin pitää ollakin.

Mutta sitten minä haluan todeta sen, että täällä on 40 lakia sote-maakuntauudistukseen jo käsittelyssä, ja toistan sen, että uudistus pitää saada aikaiseksi. Jos me emme saa tehtyä tätä uudistusta nyt, niin minun käsitykseni kyllä on, että Suomen sosiaali- ja terveystalouden ja tämä markkina jaetaan sillä tavalla, että meillä on riskinä, että meillä on kohta yksityinen pääsääntö ja julkinen on sivusääntö, ja se ei minusta voi olla sillä tavalla. Meidän pitää löytää sellaiset raamit, että tässä mennään hallitusti kaiken kaikkiaan eteenpäin. Se on ainakin minun vilpitön tavoitteeni tämän asian osalta.

Ja tiedän sen, että tämä on niin valtavan suuri uudistus, että jokainen löytää sen oman kulmansa, jota ruveta vastustamaan. Näin se isossa uudistuksessa on. Peruskoulu-uudistus, ei sitä olisi, jos siinä olisi yksimielisyyttä ja konsensusta haettu. Sellaista ei olisi tässä maassa tehty. Ja nyt me kaikki varmasti olemme sitä mieltä, että peruskoulu-uudistus on yksi tämän meidän maamme viime vuosikymmenien tärkeimpiä asioita, se, että meillä on koulutettu ja lapset pääsevät kaikki kouluun ja on ilmainen koulutie. Sama koskee yliopistollista korkeakouluverkkoa koko maassa. Meidän pitää uskaltaa tehdä uudistuksia. Tiedetään se, että siellä voi olla korjattavaa, mutta minä haluan uskoa siihen, että tämä sali siihen

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

pystyy, että ensi keväänä viedään uudistus eteenpäin ja se pystyy tulemaan voimaan siten, että 2020 tehtävänsiirrot toteutuvat.

Omalta osaltani kiitän tästä rapsakkaasta keskustelusta.

Puhemies Maria Lohela: Ja nyt tälle keskustelulle varattu aika on tullut päätökseen, joten yleiskeskustelu ja pääluokan käsittely keskeytetään.

Keskustelu keskeytettiin kello 18.30.

Keskustelua jatkettiin kello 03.48.

Toinen varapuhemies Arto Satonen: Nyt jatketaan aiemmin tänään keskeytynyttä yleiskeskustelua valtiovarainministeriön pääluokasta 28.

3.48 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! EU-maiden arvioidaan menettävän harmaan talouden ja verovälttelyn takia jopa 1 000 miljardia euroa vuosittain. Se on enemmän kuin maiden terveystaloudet yhteensä. Suomessa harmaan talouden laajuus on 10–14 miljardia. Se vastaa yli 5:tä prosenttia bruttokansantuotteesta. Tähän on puututtava järeämmin keinoin kuin mitä hallitus on esittänyt.

Harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnassa viranomaisyhteistyö on avainroolissa. Sitä voidaan olennaisesti tehostaa parantamalla koordinaatiota ja tietojenvaihtoa reaaliajassa. Myös eduskunta on edellyttänyt toimia harmaan talouden torjunnan tehostamiseksi, ja se vaatii myös resursseja. Jos oikea suunta halutaan pitää, resurssien taso on turvattava. Siksi vihreät esittivät budjettiin kaikkiaan 8 miljoonan euron lisäämistä harmaan talouden torjuntaan sen eri ketjuille: tuomioistuimelle, syyttäjälle, poliisille ja verottajalle.

Arvoisa puhemies! Toinen valtiovarainministeriön hallinnonalaan kuuluva huomionarvoinen seikka on laajasti ympäri Suomen kuntia rehottava home- ja kosteusvaurio-ongelma. Selvitysten mukaan sisäilmaongelma on selvästi yli puolessa kouluista ja päiväkodeista. Home- ja kosteusvaurioisissa tiloissa oleilee jopa 300 000 ihmistä, iso osa lapsia ja nuoria. Vuosien ajan huonolle sisäilmalle altistuminen voi vaarantaa näiden ihmisten terveyden loppuiäksi. Sisäilmaongelmat ovat olleet tiedossa jo 25 vuotta. Sen sijaan, että asia olisi hoidettu kuntoon, julkisen korjausvelan määrä on tuona aikana kaksinkertaistunut ja on jo noin 4,65 miljardia euroa. Nyt nuo ongelmarakennukset pitäisi korjata tai purkaa, kun korot ovat alhaalla ja työpaikkoja tarvitaan.

Vihreät ovat esittäneet, että valtio tukee kuntien homekorjaushankkeita 3 vuoden aikana 100 miljoonalla eurolla vuosittain. Odotamme hallitukselta ryhdikkäämpää panostusta. Pelkästään uusien selvitysten ja uusien toimenpideohjelmien tekeminen ei tuo nopeaa apua yhdellekään sisäilmasta sairastuneelle. Tarvitaan myös resurssit, joilla ongelmia korjataan.

Arvoisa puhemies! Kolmantena huomiona nosta esiin energiaverotuet. Pelkästään energiaverotuloihin kohdistuu 11 verotukea, siis verohelpotusta, joiden kokonaismäärä ylittää 2 miljardia. Yksi merkittävimmistä on työkoneissa käytetyn polttoaineen normaalia alempi verotus. Vuonna 2018 tämän verotuen suuruudeksi arvioidaan 454 miljoonaa euroa.

Vihreät on esittänyt, että kyseisestä verotuesta leikataan vajaa neljännes. Teknisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi siten, että siirretään verotetun kevyen polttoöljyn käyt-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

täjät dieselin verotuksen piiriin mutta kohtuuden nimissä palautetaan heille osa tästä säästöstä verotuksen yhteydessä. Vastaava palautusjärjestelmä on luotu esimerkiksi maataloilile. Hallitus ei kuitenkaan ole ryhtynyt toimiin kevyen polttoöljyn verotuen leikkaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus kohdistuu teollisuuden suuryrityksille ja fossiilitalouden tukemiseen. Nämä verohuojennukset ovat räikeässä ristiriidassa Suomen ilmastotavoitteiden kanssa, sillä ne vesittävät yritysten kannustimet etsiä vähäpäästöisiä ratkaisuja ja parantaa energiatehokkuutta. Valtiontalouden tutkimuskeskus VATT on todennut, että energiaveron palautusten vuoksi valtio menettää vuosittain noin 200 miljoonaa euroa verotuloja saamatta rahoilleen toivottua vastinetta, sillä mikään ei osoita tuen parantaneen näiden yritysten kilpailukykyä. Hyvä hallitus, miksi tästä saastuttavasta verotukimuodosta ei jo luovuta?

Arvoisa puhemies! Viime vuonna hallitus siirsi kaivokset energiaintensiivisten teollisuusyritysten alempaan sähköveroluokkaan. Voikin kysyä: miksi? Vihreät ovat esittäneet, että kaivostoiminta siirretään takaisin korkeampaan sähköveroluokkaan, mikä tuottaisi valtiolle lähes 20 miljoonan euron lisäkertymän. Saman verran on arvioitu kertyvän tuloa esittämämme louhintaveron käyttöönnotosta, jolla kompensoitaisiin muun muassa kaivospaikkakunnille kertyviä haittoja ja kuluja. Suurin osa tästä verokertymästä tulisi monikansallisilta suuryrityksiltä, jotka hyödyntävät kansallista kallioperäämme kohtuuttoman halvalla hinnalla. Kumpikaan näistä kaivostoiminnan vastuullisuutta ja hyväksyttävyyttä parantavista esityksistä ei hallitukselle kuitenkaan ole kelvannut.

Näillä verotulojen kasvuesityksillä olisi haluttaessa voitu toteuttaa vaikkapa määräaikaisten sähköautojen verovapaus ja ohjata näin autokantaamme uusiutuvista puhtaamman liikumisen tielle vahvemmin kuin mihin jotkin hallituksen sinänsä hyvät esitykset pyrkivät. Kaikkiaan, arvoisa puhemies, yhteiskunnan rakenteiden ja toimintatapojen uudistamiseksi ja ongelmallisten päästöjen ja muiden ympäristöhaittojen vähentämiseksi olisi veroratkaisuille tehtävissä paljon enemmän kuin mitä hallitus [Puhemies koputtaa] on ollut halukas tekemään.

3.54 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kello alkaa lähestyä jo neljää aamuyöllä, ja täysistunto on venynyt aika pitkäksi. Tämä valtiovarainministeriön hallinnonala on tietysti tärkeä aihe. Ehkä siitä muutama sana on sanottava vielä, kun nämä viimeiset puheenvuorot ovat tässä käynnistymässä.

Viime viikkoina on esitetty, ja myös Suomen hallituksen taholta, sellaisia näkemyksiä, joiden mukaan rahaliiton integraatiota tulisi lisätä. Euroalueeseen kuuluu kuitenkin sellaisia maita, joiden hintakilpailukyvyssä ja tuottavuudessa on hyvinkin merkittäviä eroja, ja nämä erot ovat johtaneet tai ainakin johtamassa pysyvien elintasoerojen syntyyn ja syvenemiseen euroalueella. Samaan aikaan euroaluetta on pidetty keinotekoisesti kasassa Euroopan keskuspankin toiminnalla. On mielestäni selvää, että ilman EKP:n massiivisia ostohjelmia ja elvytystoimia markkinakorot olisivat aivan toisella tasolla kuin ne nykyään ovat.

Nämä valitut toimintatavat ovat aiheuttaneet pankkien ja isäntävaltioiden välisen kohtalonyhteyden, kasvattaneet valtioiden vastuuta, eikä sijoittajavastuu ole käytännössä toteutunut juuri lainkaan. Tämä keinotekoisien alhainen korkotaso ja liki ilmainen raha ovat johtaneet kevytmieliseen velkaantumiseen, samalla kun yhteisvastuun nimissä jonkun muun ja tässä tapauksessa olennaisesti keskuspankin ja sitä kautta tietysti euroalueiden valtioiden oletetaan kantavan riskit. Tällaisten rakenteiden ylläpito johtaa valitettavasti yhteis-

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

vastuuseen, ja koska yhteisvastuu ei ole Suomen kansallisen edun mukainen vaihtoehto, tulee Suomen ja tietenkin juurikin hallituksen valmistautua euroalueen hajoamiseen konkreettisen varautumissuunnitelman muodossa.

3.56 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa herra puhemies! Tästä valtiovarojen osalta, kuntien kohdasta:

On hieno nähdä, että hallitus on tukenut kuntia hyvin, ja näyttää siltä, että ensi vuonna-kin ollaan lähes samalla tasolla kuin mitä valtio suunnilleen antaa kunnille tukea. Ja toivotaan, että myös tämä kuntatalouden tilan paraneminen, mikä nyt on tapahtunut, tulisi jatkumaan.

Yksi kohtahan on hallituksen ohjelmassa ollut, että on kirjattu, että olisi tavoitteena vähentää kuntien tehtäviä ja velvoitteita noin 700 miljoonalla, mutta vuoden 2019 tasossa tähän ei ole aivan päästy. Tässä on myös se, mitä kunnat ovat itse halunneet päättää, ja siellä on eri kunnissa tehty erityyppisiä päätöksiä eri lähtökohdista. Toivotaan kuitenkin, että kunnat ymmärtävät oman hyvän roolinsa ja tekevät sitten riittäviä säästöpäätöksiä.

Iso asia meillä on, arvoisa puhemies, edessä: tämä maakunta- ja sote-uudistus ja siinä olevat valmisteluresurssit. Esimerkiksi meillä Pirkanmaalla on noin 500 ihmistä tällä hetkellä tekemässä täysillä töitä tämän maakunta- ja sote-uudistuksen eteen. On erittäin tärkeää myös, että resurssit siihen ovat riittävät koko Suomessa, ja täällä osoitetaankin noin 180 miljoonaa euroa uudistuksen valmistelulle. Ja tässä iso kysymys onkin, millä tavalla me sitten nämä tietojärjestelmähankkeet saamme näissä kunnissa eteenpäin ja kuinka siinä onnistutaan, koska me joudumme yhdistelemään useita eri tietojärjestelmiä. Täytyy kiittää myös valtiota siitä, että myös SoteDigi-hankkeella pyritään edistämään tätä ja myös muilla projekteilla ja annetaan siten tukea tähän prosessiin.

3.58 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Edustaja Pirttilahti viittasi tuossa edellä kuntien taloustilanteeseen, ja on toki maininnan arvoinen asia, että tällä hallituskaudella kuntien tilanne on muuttunut olennaisesti parempaan suuntaan verrattuna viime kauden erittäin vaikeaan tilanteeseen. Mutta hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan valtio korvaa kunnille täysimääräisesti menot, jotka aiheutuvat siitä, jos ja kun kunnille annetaan lisävelvoitteita. No, katson tämän kirjauksen koskevan myös niitä tilanteita, joissa kuntien lakiin perustuvia maksutuottoja alennetaan lakisääteisin toimin.

Nythan hallitus on jättänyt esityksen, ja se on itse asiassa eduskunnassa jo käsiteltykin tänä syksynä: tämä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen. Esitys itsessään on ollut erittäin hyvä ja kannatettava, mutta sitten tietysti tämä kuntien rahoitus siitä hiukan kärsii, koska niitä 110 miljoonan euron maksutuottojen vähennyksiä ei olla kunnille kokonaan korvaamassa. Peruspalvelujen valtionosuuden kasvattamisella ja yhteisöveron jako-osuuden kasvattamisella korvataan noin 85 miljoonaa euroa, mutta sen puuttuvan 25 miljoonaa euroa piti tulla kiinteistöverojen alarajojen nostamisella. Sen päätöksen hallitus onneksi perui. Sitä ei viety eteenpäin täällä eduskunnassa. Mutta tosiaan kunnilta jää nyt 25 miljoonaa euroa saamatta, ja katsonkin, että hallituksen tulee pikaisesti ryhtyä toimenpiteisiin, joilla nämä varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta aiheutuvat tulonmenetykset korvataan kunnille täysimääräisesti ja siten turvataan myös tämän hallitusohjelman kirjauksen ja myös sen hengen toteutuminen.

Budjetin alikohta PTK 144/2017 vp

4.00 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Anteeksi nyt, ei ole tarkoitus sinänsä pitkittää tätä jo pitkää iltaa, mutta tähän edustaja Savion huomioon tästä varhaiskasvatusmaksujen kompensatiosta: Toki siinä kannattaa myös muistaa se tapa, miten hallitus laski sen, miten se kompensoi kunnille. Se laski vain kuntatalouden kokonaisuudessaan, vaikka kuntien sisällä on valtavasti eroja siinä, mitä tämä päätös tarkoittaa heidän taloudessaan. Päätöshän on siis aivan erinomainen, varhaiskasvatuksen maksujen alentaminen, mutta toki on se periaate, minkä hallitus on itse kirjannut, että kaikki tällaiset hallituksen päätökset kunnille kompensoidaan ja lisätehtävät kompensoidaan täysimääräisesti. a) Jos tähän tavoitteeseen pyritään edes kokonaissumman osalta, mikä ei nyt toteudu, koska ajatus kiinteistöveron alarajan nostosta peruttiin, ja b) jos ajatellaan, että kompensatiot oikeasti kohdistuvat niihin kuntiin, mihin niitä kustannuksia tulee, niin se pitäisi kyllä huolehtia jollain muulla tavalla kuin katsomalla kuntakenttää vain kokonaisuutena ja antamalla se raha kokonaisuutena kuntakentälle, koska silloin se ei kohdistu lainkaan sillä tavalla, miten ne kulut kunnissa kohdistuvat.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pääluokan käsittely keskeytettiin.